

Прыкметы сыходзячага часу

Адкрыць Амерыку ў Мінску

Па гісторыю навагодніх цацак

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

СТАР 6

СТАР 7

СТАР 8

Ступень адказнасці

Разам з узмацненнем патрабавальнасці да кіраўнікоў ім прадастаўляць дадатковыя правы ў дачыненні да падначаленых

На гэта звярнуў увагу Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка на ўчарашняй нарадзе па праекце дэкрэта «Аб узмацненні патрабаванняў да кіруючых кадраў і работнікаў арганізацый», паведамляе БЕЛТА.

Кіраўнік дзяржавы адзначае, што ўжо не першы раз звяртаецца да пытання падрыхтоўкі нарматыўна-прававога акта аб узмацненні адказнасці, патрабавальнасці да кіруючых кадраў, «Выканальніцкая дысцыпліна ў нас знаходзіцца на вельмі нізкім узроўні — прытым па ўсіх артыкулах і на ўсіх паверхах улады», — заявіў Прэзідэнт.

СТАР 2

Прэзідэнт зацвердзіў прагноз развіцця Беларусі на 2015 год і Асноўныя напрамкі грашова-крэдытнай палітыкі

Адпаведныя ўказы кіраўнік дзяржавы падпісаў 1 снежня, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Так, прагназуецца, што тэмп росту валавога ўнутранага прадукту складзе 100,2-100,7 працэнта. Гэта будзе дасягнута за кошт росту дабаўленай вартасці ў прамысловасці (100,4-100,8 працэнта), сельскай і лясной гаспадарцы (101,2-101,4 працэнта), сферы паслуг (101,6-102 працэнта). За кошт прадаўжэння тэхналагічнай і эканамічнай мадэрнізацыі вытворчасці рост прадукцыйнасці працы па валавым унутраным прадукце складзе 101,5-102 працэнта.

Зыходзячы з прагнозу зніжэння сукупнага попыту ў Расіі, дынамікі сусветных цен, паказчык экспарту тавараў і паслуг да ўзроўню 2014 года складзе 96-96,4 працэнта. Без уліку нафты і нафтапрадуктаў рост экспарту тавараў і паслуг прагназуецца ў памеры 100,3 працэнта.

Плануецца, што судносіны сальда знешняга гандлю таварамі і паслугамі і валавога ўнутранага прадукту складуць мінус 3,5 працэнта — мінус 3,3 працэнта.

Энергаёмкасць валавога ўнутранага прадукту ў параўнанні з 2014 годам павінна знізіцца не менш як на 0,5 працэнта. Рэнтабельнасць продажаў у прамысловасці складзе 7-7,5 працэнта. Прырост спажывецкіх цен плануецца знізіць да 12 працэнтаў. Увод жылля з дзяржаўнай падтрымкай чакаецца ў аб'ёме не меншым за 2,5 млн кв.м.

Рэальныя наўняны грашовыя даходы насельніцтва ў 2015 годзе вырастуць на 1,1-1,5 працэнта да ўзроўню гэтага года.

Асноўнымі напрамкамі грашова-крэдытнай палітыкі на 2015 год сярэднегадавая стаўка рэфінансавання запланавана на ўзроўні 15-16 працэнтаў гадавых. Прагназуецца, што патрабаванні банкаў і ААТ «Банк развіцця Рэспублікі Беларусь» да эканомікі павялічацца на 12-14 працэнтаў, міжнародныя рэзервовыя актывы (у вызначэнні МВФ) захаваюцца на ўзроўні 1 студзеня 2015 года.

ПРАГНОЗ РАЗВІЦЦА БЕЛАРУСІ І АСНОўНЫЯ НАПРАМКІ ГРАШОВА-КРЭДЫТНАЙ ПАЛІТЫКІ НА 2015 ГОД

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка зацвердзіў важнейшыя параметры прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2015 год і Асноўныя напрамкі грашова-крэдытнай палітыкі на 2015 год.

ВУП - 100,2-100,7%*

ДАБАўЛЕНАЯ ВАРТАСЦЬ:

у прамысловасці **100,4-100,8%** сельскай і лясной гаспадарцы **101,2-101,4%** сферы паслуг **101,6-102%**

Прадукцыйнасці працы па ВУП **101,5-102%**

Экспарт тавараў і паслуг **96-96,4%**

Увод жылля з дзяржаўнай падтрымкай **2,5 МЛН кв.м.**

Рэальныя наўняны грашовыя даходы насельніцтва вырастуць на **1,1-1,5%**

Сярэднегадавая стаўка рэфінансавання **15-16%**

*Да ўзроўню 2014 года.

Крыніца: Указы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №550, №551 ад 1 снежня 2014 года.

© Інфграфіка БЕЛТА

ПЕРАДСВЯТОЧНАЯ АРЫФМЕТЫКА

Сучасныя гмахі і маштабы вялікіх гарадоў дыктуюць свае ўмовы нават у святочным афармленні. Дзе знайсці такую вялізную навагоднюю ёлку, якая па праве будзе называцца галоўнай абласной і не згубіцца на фоне ўрбаністычнага пейзажу? Канешне,

ёсць такія рэліктавыя дрэвы ў нас у пушчах ды запаведніках. Але ж ці падыецца рука, каб сеекчы падобную прыгажосць? Выйсце знайшлі: напрыклад, у Віцебску на плошчы Перамогі галоўнай ёлкай вобласці стане 35-метровая канструкцыя, якую запоўняць

жывымі дрэвамі вышынёй ад паўтара да васьмі метраў. Прычым некаторыя экзэмпляры работнікі прадпрыемства «Зелянгас» падыемаюць з зямлі ўтрох. Амаль усе 270 дрэў, якія стануць урочце адным, прывезены з Суражскага лягаса.

ЦЫТАТА ДНЯ

Васіль ЖАРКО, міністр аховы здароўя:

«Асноўную работу па мадэрнізацыі аховы здароўя краіны плануецца завяршыць у 2015 годзе. Мадэрнізацыя ўключае ў сябе як палітычныя амбулаторнай дапамогі насельніцтву, так і аптымізацыю аказання дапамогі ў стацыянарах. Плануецца скараціць неэфэктыўныя і залішняе паслугі, а вызваленныя сродкі і рэсурсы накіраваць на павышэнне якасці медыцынскай дапамогі, палітычныя прафілактыкі. У рамках мадэрнізацыі плануецца ўкараціць сістэму выткі электронных рэцэптаў. Акрамя таго, у паліклініках з'явіцца пасады памочнікаў урачоў, якія будуць у тым ліку наведваць пацыентаў на даму. З праблемных момантаў варты адзначыць колькасць неэфэктыўных захворванняў; абываецца таксама напісанне розных паталогій у старэйшых узростах груп. Змяніць насельніцтва ў Беларусі ідзе за кошт сельскіх жыхароў, што павышае важнасць палітыкі медыцынскай дапамогі жыхарам вёскі».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 03.12.2014 г.

Долар ЗША	10820,00 ▲
Еўра	13480,00 ▲
Рас. руб.	213,00 ▲
Укр. грыўня	716,08 ▼

ВЫБУХОВАЯ ЗАБАВА

Чым можа скончыцца неасцярожнае карыстанне піратэхнікай?

Зіма ўжо традыцыйна становіцца ў нас самай гучнай парой года ў літаральным сэнсе. Амаль кожны вечар суправаджаецца своеасаблівай «святломузыкай» — пастаянна гучыць піратэхнічная кананада, а неба асвятляецца рознакаляровымі спосахамі. Аднак поруч са знешняй прыгажосцю ходзіць і трагедыя, для якой часта дастаткова аднаго дурнога жарту, неспрактыванага руху або заводскага браку... Аб тым, як жа правільна запускаяць піратэхніку, «Звяздзе» расказаў памочнік міністра па надзвычайных сітуацыях Віталь НАВІЦКІ.

НІ КРОКУ БЕЗ ІНСТРУКЦЫЙ

— Каб правільна абыходзіцца з піратэхнікай, дастаткова запомніць усяго дзве простыя аксіёмы і прытрымлівацца іх. Такую прадукцыю трэба набываць выключна ў легальных пунктах продажу. Калі набываецца «грымучку», не будзеце залішне сціплым, лепш папрасіце пацярджальны дакумент у прадаўца дзеля дадатковай перастраховкі.

Бо піратэхніка, якая там прадаецца, дакладна прайшла працэдуру сертыфікацыі ў Беларусі і таму з'яўляецца бяспечнай, калі ўсё рабіць па інструкцыі. Дарэчы, апошняя павінна быць надрукавана на рускай або на беларускай мовах.

СТАР 9

ЯК ПЧОЛЫ — ГЭТАК І ЛЮДЗІ

У Выдавецкім доме «Звязда» пабачыла свет унікальная кніга — «Францыск Скарына на мовах народаў свету»

Разам сабраны пераклады прадмовы Ф. Скарыны да кнігі «Юдзіф» на 64 мовы народаў свету. «Як звярты, / што блукаюць у пушчы, / ад нараджэння / ведаюць сховы свае, / як птушкі, / што лётваюць у паветры, / помняць / гнёзды свае, / як рыбы, / што плаваюць у моры і ў рэках, / чуюць / віры свае / як пчолы / бароняць вулі свае — / гэтак і людзі / да месца, дзе нарадзіліся / і ўзгаданы ў Бозе, / вялікую ласку маюць». Гэтыя радкі пераклаў са старабеларускай мовы лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Алякс Рэзанай.

У кнізе — пераклады на рускую, аварскую, агульскую, азербайджанскую, англійскую, арабскую, армянскую, балгарскую, балкарскую, бурацкую, верхняўжыцкую, в'етнамскую, в'етнамскую Ю, даргінскую, італьянскую, іўрыт, кабардзінскую, казахскую, калмыцкую, караіцкую, карэйскую, кіргіскую, кітайскую, комі, крымскататарскую, кумыкскую, курдскую, лакскую, латышскую, лезгінскую, літоўскую, марыйскую, нагайскую, нанайскую, ніжняўжыцкую, нямецкую, польскую, пушту, русінскую, рутульскую, саамскую, сербскую, славенскую, табасаранскую, таджыцкую, татарскую, тацкую, тувінскую, удмурцкую, узбекскую, уйгурскую, украінскую, фінскую, французскую, хакаскую, цахурскую, чачэнскую, чувашскую, чэшскую, шорскую, эстонскую, японскую мовы. Разам з перакладам на сучасную беларускую — арыгіналам на старабеларускай — 64 (!) моўныя прасторы, моўныя стыхі аднаго і таго ж тэксту.

СТАР 9

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

Расія спыняе рэалізацыю праекта «Паўднёвы паток»

Расія не можа працягнуць рэалізацыю праекта «Паўднёвы паток», паведаміў на прэс-канферэнцыі ў Анкары прэзідэнт Расіі Уладзімір Пуцін. «З улікам таго, што мы да гэтага часу не атрымалі дазвол ад Балгарыі, лічы, што Расія ў гэтых умовах не можа працягнуць рэалізацыю гэтага праекта», — растлумачыў ён. Прэзідэнт РФ прапанаваў Балгарыі ў сувязі з гэтым патрабаваць ад Еўрасаюза кампенсацыі стратаных выгад. Толькі працяг даходы бюджэту Балгарыі склалі б ад транзіту не менш за 400 млн еўра ў год. Пуцін назваў пазіцыю ЕС па «Паўднёвым патоку» неканструктыўнай, таму патокі энергаэўрсурсы з РФ будуць перанакіраваны на іншыя рэгіёны і на праекты па звадкаваным газе, сказаў прэзідэнт РФ. Еўракамісія вясной гэтага года фактычна прымуціла паўднёвыя краіны супольнасці, па тэрыторыі якіх павінны быць праходзіць «Паўднёвы паток», замарозіць яго будаўніцтва. Падставай для гэтага паслужыла патрабаванне ЕК аб перазаключэнні міжурадавых пагадненняў паміж Расіяй і гэтымі краінамі для прывядзення іх у адпаведнасць з патрабаваннямі Тройцага энергепакета ЕС. Згодна з гэтым заканадаўчым актам, у прыватнасці, да 50 працэнтаў магутнасцяў «Паўднёвага патоку» павінны былі быць зарэзерваваны пад прапамоўку газу незалежных кампаній.

АБСЕ: Кіеў і прадстаўнікі ЛНР дамовіліся аб спыненні агню

Украінскія вайскоўцы і прадстаўнікі самаабвешчанай Луганскай народнай рэспублікі дамовіліся аб спыненні з 5 снежня агню на лініі судакранання і аб вывадзе цяжкай тэхнікі з 6 снежня. Пра гэта гаворыцца ў справаздачы назіральніку АБСЕ. «29 лістапада ў Луганску супрацоўнікі місіі прысутнічалі на сустрэчы камандуючага ўкраінскім кантынгентам пры Сумесным цэнтры ... і прадстаўнікоў Луганскай народнай рэспублікі. Удзельнікі працягвалі абмеркаванне асобных аспектаў фазы дводвой войскаў згодна з планам ад 13 лістапада», — паведамляецца ў заяве. У ёй таксама гаворыцца: «Усе, у прынцыпе, пагадзіліся, што поўнае спыненне агню ўздоўж лініі кантакту ўкраінскіх вайскоўцаў і войскаў ЛНР павінна ўступіць у сілу 5 снежня». «Бакі таксама дамовіліся, што дводвой цяжкіх узбраенняў павінны пачацца 6 снежня», — сцвярджаюць у АБСЕ. У Кіеве, а таксама ў ЛНР гэтую інфармацыю пакуль не пракаментавалі. Ці заключана аналагічнае пагадненне паміж ўкраінскімі ўладамі і самаабвешчанай Данецкай народнай рэспублікай (ДНР), пакуль невядома.

ISSN 1990 - 763X

1 4 2 2 9 >

9 771990 763008

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

Часнок і брокалі — магутная зброя супраць анкалагічных захворванняў

Меланома, рак прастаты і пэўныя формы лейкеміі аслабляюць арганізм, робячы імунітэт прамерна раактыўным. Супрацоўнікі Капенгагенскага ўніверсітэта даказалі: селен запавольвае актывацыю імуннай сістэмы, піша The Guardian. Гэты элемент змяшчаецца ў часнаку і брокалі. Вядома, што некаторыя тыпы раку непрыкметныя для імунітэту. Пры гэтым пэўныя ракавыя клеткі вылучаюць малекулы, якія стымулююць імунітэт, у вялікіх аб'ёмах. Падобная гіперстымуляцыя шкодна для імунітэту. Але злучэнні селену блакуюць малекулярныя сыммулятары. Гэтыя малекулы знаходзяцца як на паверхні ракавых клетак, так і раствараны ў крыві. І, як было даказана, злучэнні селену здольныя нейтралізаваць пэўныя варыянт малекул, прычым у абедзвюх формах — вадкай і паверхневай.

КОРАТКА

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка ўзнагародзіў ордэнам Маці за нараджэнне і выхаванне пяцёркі і больш дзяцей шматдзетных жанчын Гомельскай і Гродзенскай абласцей.

Трохгадовы кантракт на пастаўку расійскага газу ў Беларусь плануецца падпісаць у першай декадзе снежня, паведаміў намеснік міністра энергетыкі Беларусі Міхаіл Міхадзюк.

Прадпрыемствы канцэрна «Белнафтахім» у студзені —кастрычніку 2014 года павялічылі аб'ём прамысловай вытворчасці на 13,2% у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года.

Намінальная налічаная сярэднямесячная заработная плата работнікаў Мінска ў студзені—кастрычніку гэтага года склала Вг7,9 млн. Сярэдняя зарплата ў кастрычніку дасягнула Вг8 млн 283 тыс. і павялічылася ў параўнанні з вераснем 2014 года на 1,3%, або на Вг109,1 тыс.

Першы ў Беларусі помнік Максіму Танку адкрыць 5 снежня ў Мядзеле.

Беражыце сябе!

Утрымацца на нагах

Амаль кожны дзень у траўмапункты паступаюць людзі з пераламамі пазваночніка

На гэтым тыдні сіноптыкі прагназуюць маразы і галалёд, таму, збіраючыся на вуліцу, трэба падумаць не толькі пра цёплае адзенне, але і пра зручны абутак. Штогод узімку колькасць траўмаў павялічваецца. Амаль 40 працэнтаў з іх звязаны з падзеннем на слізкай паверхні.

— Самыя распаўсюджаныя зімовыя траўмы — гэта расцяжэнне звязак, вывіх ладжкі, пералом прамянёвай косці, — расказвае намеснік дырэктара па арганізацыйна-метадычнай працы РНПЦ траўматалогіі і артапеды Лянід ЛОМАЧ. — Апошнія два тыдні ледзь не кожны дзень да нас паступаюць людзі з пераламамі пазваночніка. Часам на гэты перыяд мы ўзмацняем службу, бо, калі становіцца вельмі слізка, колькасць галалёдных траўмаў павялічваецца ў 2-3 разы. Але пакуль сітуацыя спакойная. Больш за чатыры выпадкі на дзень у нас не было.

Каб утрымацца на нагах, не трэба спяшацца, тым больш на абледзянелых прыступках. Перасоўвайцеся невялікімі крокамі. Калі тратуар слізкі, лепш выйсці на газон. Пенсіянерам (якім у такое надвор'е, канешне, лепш сядзець дома) траўматалагі рэкамендуець, акрамя зручных ботаў,

карыстацца спецыяльнымі налעпкамі на абутак. Ці можна прылапіць да падэшвы пластыр або наждачны паперу.

— Калі падаецца, то лепш на бок. Не выступаюць уперад рукі: пералом прамянёвай косці пераносіцца цяжка. Падаецца на спіну — паспрабуйце ўцягнуць падбародак і раскінуць рукі, — нагадвае Лянід Мікалавіч.

Дарэчы, прыязліцца на «мяккае месца» — не лепшы варыянт. Можна атрымаць пералом кочкача, што цяжка лечыцца і часта заканчваецца аперацияй. 30 працэнтаў цяжкіх траўмаў прыпадае на людзей, што былі ў стане алкагольнага ап'янення. Чалавек, які прыняў заштам спіртнога, падчас падзення проста не пастывае згруппавацца.

Небяспечны і зімовыя віды спорту. Асабліва для дзяцей, якія зрэдку прытрымліваюцца правілаў бяспекі і, з'яжджаючы з горкі, могуць выскачыць на прэзную частку. — Большасць дзіцячых траўмаў здаецца з-за таго, што бацькі пакідаюць малых без нагляду, — кажа Лянід Мікалавіч. — Трэба вучыць дзяцей, як правільна рухацца на лыжах і каньках. Таксама нельга забываць пра шлемы, налкотнікі, накаленнікі і іншую абарону. Наталля ЛУБНЕўСКАЯ.

Ступень адказнасці

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
«Двойчы ў мяне на стале знаходзіўся праект документа па гэтым пытанні, і двойчы мы адхілялі яго. Апошні раз мы бачылі: так, з кіруючых кадраў мы патрабуем і павінны патрабаваць у гэтых умовах. Але таксама мы канстатавалі: перш чым патрабаваць з кіраўніка, яму трэба, дакладна акрэслішы правы, дабавіць улады, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Інакш атрымаецца, што мы галовы будзем зносіць кіраўнікам, а кіраўнікі не змогуць як належыць патрабаваць са сваіх падначаленых. І ў выніку нічога не атрымаецца. Таму з кіраўніка павінна быць патрабаванне, адназначнае, самае строгае; але і трэба прадаставіць яму адпаведныя правы, каб мог патрабаваць выканання ўсіх прынятых ім рашэнняў».

У час абмеркавання праекта дэкрэта кіраўнік дзяржавы запатрабаваў ад удзельнікаў нарады адказаў на шэраг пытанняў. У прыватнасці, якую адказнасць панясэ кіраўнік у выпадку нядобраасумленнага выканання сваіх службовых абавязкаў, ці прадугледжаны строгія меры па недапушчэнні да кіраўніцкай дзейнасці ў бліжэйшай і доўгатэрміновай перспектывах тых, хто звольнены за правалы ў рабоце.
«Для кіраўнікоў галоўнае адказнасць — гэта звальненне з работы. Усе гэтыя штрафы і яшчэ штосці — мы проста разлучым людзей, і усё гэта без толку, эфекту не будзе мець. Размова ідзе аб тым, калі кіраўнік не цягне або пра-

БЛІЖЭЙ ДА ЛЮДЗЕЙ

ПРАФСАЮЗЫ ПАВІННЫ БЫЦЬ БОЛЬШ АКТЫЎНЫМІ

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка лічыць, што Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі варта актывізаваць працу. Пра гэта ішла размова на сустрэчы кіраўніка дзяржавы са старшынёй ФПБ Міхаілам Ордмам, паведамляе БЕЛТА.

На думку кіраўніка дзяржавы, Федэрацыі прафсаюзаў удавалася ўтрымліваць нейкі баланс. «Наглядаючы на стануючыю ролю, якую прафсаюзы адгрывалі і адгрываюць, яны падвяргаліся і будуць падвяргацца розным нападкам і злева, і справа, будзе вельмі шмат незадаволеных, натуральна. Але нашы прафсаюзы заўсёды займалі жорсткую, канструктыўную і аб'ектыўную пазіцыю: вінаваты працадаўца — адказвае, вінаваты работнік — таксама. Таму што папулізм і падлашчванне ні да чаго добрага не прыводзяць», — адзначыў Прэзідэнт.
«Тым не менш усё ж такі ёсць нейкая адарванасць, я гэта адчуваю і мне пра гэта дакладна кажуць, прафсаюзныя кіраўнікі ад працоўных калектываў. У сучасных умовах без прафсаюзаў ні туды і ні сюды, асабліва мне, наколькі гэта мой народ, гэта мае выбаршчыкі, і я вымушаны шукаць тых арганізацый, якія будуць мне дапамагаць у гэтай сітуацыі, якая ў нас складваецца, абараняць інтарэсы і правы нашых людзей. Гэта без усялякіх ухмылак і намёкаў. Спраўды, гэта вельмі важна», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт чакае ад ФПБ падтрымкі пры рэалізацыі дэкрэта аб адказнасці кіраўнікоў. «Мы дадзім кіраўнікам дадатковыя правы, але і спытаем вельмі строга. У гэтай сітуацыі прафсаюзы якраз павінны знайсці сваё месца і дапамагчы мне адсачыць, як будзе рэалізоўвацца гэты дэкрэт і каб мы не наламалі дроў. Таму што выканальніцкая дысцыпліна вельмі дрэнная — і рабочых, і сялян, і спецыялістаў сярэдняга звяна, і вышэйшага, і кіраўнікоў. Яна мяне не задавальняе!» — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. «Але пры гэтым павінна быць усё справядліва», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт закрануў тэму арганізацыі прафсаюзных рухаў на прыватных прадпрыемствах. Ён нагадаў, што ў свой час гаварыў аб іх стварэнні з ранейшым кіраўніком ФПБ. «Там прафсаюзы павінны быць. Не ўсюды яны створаны, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Я ўвесь час папярэджаў, што ўсё роўна — дзяржаўныя і прыватныя. Таму трэба больш актыўна заняцца канчатковым фарміраваннем прафсаюзных арганізацый у прыватным сектары. У нас там таксама праблем нямала».

Акрамя таго, Прэзідэнт адзначыў, што неабходна завяршыць працэс абнаўлення матэрыяльнай базы Федэрацыі прафсаюзаў. Ён звярнуў увагу на тое, што ад стану матэрыяльнай базы залежаць і даходы ФПБ. Пры Федэрацыі прафсаюзаў заўсёды дзейнічалі спартыўныя школы, гурткі, якія захавалі ў Беларусі, і яны павінны нармальна функцыянаваць.

«З гэтым мы пойдзем на з'езд прафсаюзаў. Гэта ваш экзамен перад членамі прафсаюзаў, але зольшага і мой экзамен, таму што гэта пераважная большасць маіх выбаршчыкаў», — сказаў Прэзідэнт.

На сустрэчы быў абмеркаваны ўвесь спектр пытанняў, якія хвалююць грамадзян, у тым ліку пытанні заробатнай платы, сацыяльнай абароны працоўных, аказання дапамогі маладым сем'ям.

■ Са святам!

Слова журналіста

Больш за 7 тысяч дыпламаваных спецыялістаў падрыхтаваў за 70 гадоў Інстытут журналістыкі Беларусі.

Пра гэта сказаў учора на ўрачыстым мерапрыемстве з нагоды юбілею Інстытута журналістыкі дырэктар ВНУ Сяргей ДУБОВІК. Паводле яго слоў, журналісты, якія атрымалі адукацыю ў сценах інстытута, сёння працуюць не толькі ў сабе на радзіме, але і ў бліжэй і далёкім замежжы. «Інстытут будзе сваю працу так, каб адпавядаць самым высокім патрабаванням. Сучасныя тэхналогіі развіваюцца настолькі хутка,

вініўся. Правініўся — я не кажу, што дапусціў памылку, або яшчэ нейкія прычыны. Кіраўнік, займаючы пасаду, цудоўна ведае, што можна рабіць, а што нельга. І калі ён парушыў гэты парадак, чаго яго трымаць на пасадзе? Яго трэба звальняць. Калі ён учыніў правапарушэнне, якое падпадае пад артыкул Адміністрацыйнага або, яшчэ горш, Крымінальнага кодэкса — ён па гэтым артыкуле і будзе адказваць», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Кіраўнік дзяржавы таксама задаў пытанне, наколькі дакумент будзе справядлівым, каб кожны, хто праштрафаўся, разумее, за што прыцягнуты да адказнасці. І галоўнае — ці дасць магчымасць дэкрэт выкаранняў кругавую паручку і прымяненне на практыцы прынцып строгай персанальнай адказнасці, не дапускіць утойвання такіх негатыўных з'яў, як перасаджанне не тых, хто правініўся, з аднаго «цэплага» месца на іншае, кумуляцыю, блат пры вырашэнні кадравых пытанняў?

Прэзідэнт запатрабаваў аб'ектыўнай ацэнкі прадстаўленага дакумента. Ён перасцярог: «Не дай бог, мы спародзім нейкую новую інструкцыю з пералікам артыкулаў, штрафаў». Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што дакумент павінен быць зцясным, зразумелым і адназначным.

У час нарады адбылося абмеркаванне розных аспектаў новага дакумента. Прэзідэнт Беларусі даручыў яго дапрацаваць з улікам агучаных прапаноў з тым, каб з пачатку будучага года дэкрэт уступіў у сілу.

■ Парламенцкі дзённік

БЫТАВУЮ КАРУПЦЫЮ АДРОЗНЯЦЬ АД КРЫМІНАЛЬНАЙ, А ЗА ДАЎГАБУДУ ПРЫЎДЗЕЦА ЗАПЛАЦІЦЬ

9 законапраектаў разгледзелі ўчора дэпутаты Палаты прадстаўнікоў

Спіс карупцыйных злачынстваў у нас сёння занадта пашыраны. Некаторыя злачынствы, уключаныя туды, можна аднесці да бытавых. На гэта звярнуў увагу Аляксандр КАНЮК, генеральны пракурор нашай краіны, падчас чарговага пасяджэння ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

ХАБАР ЦІ НЕ?

— Магчыма, некаторыя злачынствы маюць карупцыйны характар. Тым не менш па сутнасці сваёй такімі яны часта не з'яўляюцца, — заявіў Аляксандр Канюк. — Усё гэта тычыцца пытанняў так званай бытавой карупцыі.

Генеральны пракурор прывёў такі прыклад. Ваенаслужачы ў «самаволку» паехаў пабачыцца з бацькамі, а адтуль прывёз начальству нейкія «знакі ўвагі», якія ацэньваюцца ў нас як хабар.

— Спраўды, гэта з'яўляецца хабарам, але да гэтага трэба ставіцца трохі па-іншаму, — уцэплены генпракурор.

Аляксандр Канюк быў дакладчыкам на законапраекце «Аб ратыфікацыі дадатковага пратакола да Канвенцыі аб крымінальных злачынствах». Падчас свайго выступлення ён звярнуў увагу на нядаўна апублікаваны рэйтынг нашай краіны па ўзроўні барацьбы з карупцыяй, выкананні Рэспублікай Беларусі сваіх міжнародных абавязкаў.

жа рэйтынгу мы займалі 143-ю пазіцыю.

— Вы разумееце, што яны не палешаць штучна наш стан, таму гэта дастаткова аб'ектыўная ацэнка нашага заканадаўства, нашых дзеянняў па барацьбе з карупцыяй, — уцэплены генеральны пракурор.

Генеральны пракурор звярнуў увагу на нядаўна апублікаваны амерыканскім агенцтвам рэйтынг нашай краіны па ўзроўні барацьбы з карупцыяй, дзе Беларусь заняла 74-е месца. Два гады таму ў гэтым жа рэйтынгу мы займалі 143-ю пазіцыю.

— Карупцыя, акрамя нацыянальных, стварае яшчэ і шэраг міжнародных праблем, таму для барацьбы з ёй неабходна як мінімум каардынацыя дзейнасці розных краін, у тым ліку на заканадаўчым узроўні, — лічыць Віктар РУСАК, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па нацыянальнай бяспецы. — Неабходна сістэмнае, зразумелае, ідэнтычнае кваліфікацыя дзеянняў, якія адносяцца да карупцыі. Ратыфікацыя дадатковага пратакола — гэта мэтаанакіраванае заканадаўчае праца па ўзмацненні барацьбы з карупцыяй, выкананні Рэспублікай Беларусі сваіх міжнародных абавязкаў.

ЛІЗІНГ ЗАМЕСТ КРЭДЫТУ

Цікавымі ўяўляюцца змены і дапаўненні ў Грамадзянскі кодэкс, якія былі разгледжаны ў другім чытанні.

Дакладчык па адпаведным законапраекце Віктар ШЫЦЬКО, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па бюджэце і фінансах, патлумачыў, што гэтыя змены звязаны перш за ўсё з лізінгавай дзейнасцю. Нагадаем, лізінг — гэта форма Kredytavannya, пры якой кампанія-лізінгадаўца набывае вызначаную чалавекам або фірмай лізінгаатрымальнікам маёмасць і прадстаўляе яму гэтую маёмасць у карыстанне. Лізінгаатрымальнік жа абавязваецца ў вызначаны тэрмін выкупіць гэтую маёмасць. У адваротным выпадку яна канчаткова пераходзіць фірме-лізінгадаўцу.

Лізінг дае магчымасць звычайным грамадзянам набываць кватэры і машыны танней, чым за крэдыт, які, як правіла, мае высокія стаўкі.

— Лізінг дае магчымасць звычайным грамадзянам набываць кватэры і машыны танней, чым за крэдыт, які, як правіла, мае высокія стаўкі, — адзначыў парламентарый. — Напрыклад, я прыходжу ў фірму, якая займаецца будаўніцтвам жылля, і кажу, што хачу набыць кватэру ў лізінг. Пасля прыняцця гэтых паправак я змагу заключыць дагавор з гэтай кампаніяй, а кватэра,

якую я набываю, будзе залогам таго, што я разлічуся. У адваротным выпадку кампанія забярэ яе сабе. Грошы я маю магчымасць выплаціць не адразу, а на працяг пяці або трохі больш гадоў. Тое ж самае можна казаць пра транспартныя сродкі: дарагі аўтамабіль або нават трактар ці аўтобус звычайна чалавек мае магчымасць купіць у лізінг. А залогам своечасовай выплаты будзе сама пакупка.

ДАЎГАБУДАЎ НЕ БУДЗЕ?

Ліквідаваць даўгабуду маюць на моце дапаўненні і змены ў Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях і ў Працэсуальна-выканаўчы кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях. Аляксандр ЯРАШЭВІЧ, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па жыллёвай палітыцы і будаўніцтве, заўважыў, што законапраект узмажыць адказнасць за заказчыка і забудовшчыка.

— Прадугледжваюцца меры адказнасці за няякасна выкананыя работы, за парушэнне нарматыўных тэрмінаў будаўніцтва, — паведаміў дэпутат. — Спэшывец будзе абаронены і ў плане якасці працы, і ў нарматыўных тэрмінах. Так, калі запланавана, што дом будзе пабудаваны за 10 месяцаў, то ён павінен быць здадзены ў тэрмін. У адваротным выпадку для юрыдычных асоб прадугледжваецца штраф да 500 базавых велічынь.

Надзея ЮШКЕВІЧ

У адпаведнасці з еўрапейскімі нормамі

На чацвёртым пасяджэнні шостага сесіі Савета Рэспублікі пятага склікання былі абмеркаваныя законапраекты ў сферы гандлю людзьмі, урэгуляванне замежнага супрацоўніцтва і вывазу сьерой нафты. Усёго сенатары разгледзілі дзевяць пытанняў.

— У тым ліку быў прадстаўлены закон, які дапаўняе прыняты ў 2013 годзе аб далучэнні Рэспублікі Беларусі да Канвенцыі Савета Еўропы аб процідзеянні гандлю людзьмі, — паведаміў журналістам міністр унутраных спраў Беларусі Ігар ШУНЕВІЧ.

Паводле слоў Ігара Шуневіча, сённяшні законапраект дапаўняе беларускае заканадаўства новай тэрміналогіяй. Па сутнасці, адбываецца ўніфікацыя нацыянальнага

заканадаўства для таго, каб беларускія законы адпавядалі еўрапейскім.

Акрамя гэтага, сенатары былі разгледжаныя пытанні ўдасканальвання ўзаемадзейня Рэспублікі Беларусі з Кітайскай Народнай Рэспублікай у сферы двухбаковай тэхнічна-эканамічнай дапамогі. Законапраект накіраваны на стварэнне спрыяльнай эканамічнай атмасферы паміж краінамі. Члены Савета Рэспублікі ўхвалілі ратыфікацыю пагаднення з Грузіяй пра абмен інфармацыяй па падатковых пытаннях.

Некалькі законапраектаў датычыліся супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусі з Каралеўствам Камбоджа: абарона інвестыцый, гандлёва-эканамічнае супрацоўніцтва, бязвізавы рэжым для дыпламатаў і ваенна-тэхнічнае супрацоўніцтва.

Члены Савета Рэспублікі адобрылі таксама ратыфікацыю пратакола аб змяненнях у міжурадавае беларуска-расійскае пагадненне. Згодна з гэтым дакументам, у беларускі бюджэт штогод будзе паступаць \$1,5 млрд нафтапошлін да 2025 года пры ўмове, што сусветная цана на нафту будзе не ніжэй за \$70 за барэль.

«Ёсць адпаведная формула і каэфіцыенты. Чым ніжэй цана нафты на рынку, тым ніжэй стаўка экспертнай мытнай пошліны. Пры рэзкім зніжэнні цэн будзе зніжацца і сумы вывазеных пошлін, якія падлягаюць пералічэнню ў бюджэт Беларусі», — растлумачыў намеснік міністра фінансаў Дзмітрый Кійко.

Вераніка ПУСТАВІТ.

■ Кропкі над «і»

Міністрства аховы здароўя дазволіла аптэкам адпуская лекі без рэцэпта ўрача, калі безрэцэптурны водпуск прадугледжаны інструкцыяй па прымяненні.

У афіцыйным тлумачэнні, размешчаным на сайце ведамства, паведамляецца, што лекавыя сродкі, зарэгістраваныя ў Дзяржаўным рэестры лекавых сродкаў Беларусі з парадкам водпуску «без рэцэпта», да ўнясення змяненняў у пералік лекавых сродкаў, што рэалізоўвацца без рэцэпта ўрача, падлягаюць водпуску з аптэк без рэцэпта (незалежна ад іх уключэння ў згаданы пералік). Інфармацыя аб парадку водпуску прэпарата ўказваецца ў інструкцыях па прымяненні, лістках-укла-

дыхах і на ўпакоўках лекавых сродкаў.

Апошняя рэдакцыя безрэцэптурнага пераліку лекавых срод-

каў была зацверджана ў чэрвені 2012 года. Аднак пасля гэтага ў Дзяржаўным рэестры былі зарэгістраваны новыя безрэцэптур-

ныя лекі — у абарот яны выйшлі, але ў безрэцэптурны пералік так і не трапілі, таму ў вытворцаў і работнікаў аптэк сталі ўзнікаць пытанні па рэалізацыі такіх прэпаратаў.

Да ўступлення ў сілу нормаў Закона ад 17 лістапада 2014 года «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб лекавых сродках» пераробліваць безрэцэптурны пералік немэтазгодна, тлумачыць у міністэрстве. Таму аптэкі могуць адпускаяць усе лекі, зарэгістраваныя як безрэцэптурныя, свабодна. Гэта тычыцца ў тым ліку і гомеапатычных прэпаратаў, якія не трапілі ў пералік.

Надзея НІКАЛАЕВА

■ Сацыяльная абарона

СТАЛІЧНЫМ МЕДРАБОТНІКАМ ДАПЛАЦАЦЬ

У будучым годзе памер штомесечных даплат да акладаў урачоў у Мінску будзе павялічана

Пра гэта учора паведаміў старшыня камітэта па ахове здароўя Мінгарвыканкама Ігар Юркевіч. Паводле яго слоў, укамплектаванасць кадрамі напраму звязана з узроўнем аплаты працы. Каб спыніць адток кадраў з галіны і зрабіць зарплату медработнікаў канкурэнтаздольнай, у 2015 годзе арганізацыя аховы здароўя Мінска запланавана выдзеліць дадатковыя грошавыя сродкі ў адпаведнасці з дэкрэтам ад 26 ліпеня 1999 года №29 «Аб дадатковых мерах па ўдасканаленні працоўных адносін, умацаванні працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны» ў памеры 30% фонду тарыфных акладаў.

«Прапануем кіраўнікам праналізаваць магчымасць павышэння тарыфных акладаў па кантракце яшчэ на 10% за кошт уласных сродкаў», — сказаў Ігар Юркевіч. На 2014 год арганізацыя аховы здароўя сталіцы былі выдзелены дадатковыя сродкі згодна з дэкрэтам №29 у памеры 20% фонду тарыфных акладаў. На гэтыя мэты прадугледжана Br120 млрд.

Па словах начальніка камітэта па ахове здароўя, у сталіцы сёння не хапае каля 900 урачоў і 2,4 тыс. медсясцёр. А ў некато-

рых гарадскіх паліклініках укамплектаванасць ўчастковай службы складае менш за 60%.

Дарчы, намінальная налічана сярэдняя заробатная плата работнікаў сталіцы ў кастрычніку дасягнула Br8 млн 283 тыс., яна ўзрастае ў параўнанні з вераснем 2014-га на 1,3%. Сярэдні заробак работнікаў аховы здароўя ў кастрычніку склаў Br6 млн 224,1 тыс. У тым ліку урачоў — Br8 млн 226,3 тыс., сярэдняга медыцынскага персаналу — Br5 млн 882,8 тыс.

Канстанцін ЛЮТКЕВА

Открытое акционерное общество «Радиотехника» ПРОВОДИТ ОЧЕРЕДНОЕ ОБЩЕ СБОРНИЕ АКЦИОНЕРОВ 15 декабря 2014 года в 15.00 по адресу: Гродненская обл., г. Ошмяны, ул. Я. Коласа, д. 1.

Повестка дня собрания:
1. О внесении изменения в устав.
Собрание проводится в очной форме. Время начала регистрации — 14.30. Акционеру иметь при себе паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность. Дата составления списка лиц, имеющих право на участие в собрании, — по состоянию реестра на 5.12.2014. Акционеры могут ознакомиться с материалами по собранию в рабочие дни, начиная с 5.12.2014 у секретаря наблюдательного совета (бухгалтерия). УНП 500227068

НАВИНЫ

ФІНАНСАВЫЯ ГУЛЬНІ РАЗАМ З НАЦБАНКАМ
Міністэрства адукацыі Беларусі і Нацыянальны банк краіны зацвердзілі сумесны план мерапрыемстваў па супрацоўніцтве ў павышэнні фінансавай адукаванасці навучна-цэлю ўстаноў адукацыі, паведамляе прэс-служба банка.

План разлічаны на бліжэйшыя чатыры гады і закліканы павысіць эфектыўнасць сумесных праектаў у галіне павышэння фінансавай адукаванасці. Сярод асноўных пунктаў — распрацоўка і рэалізацыя інавацыйнага праекта, накіраванага на фарміраванне фінансавай адукаванасці як адной з кампетэнцый вучнёў у устаноў агульнай сярэдняй адукацыі, правядзенне маніторынгу ўзроўню фінансаванасці, распрацоўка і выпуск вучэбна-метадычных дапаможнікаў па фінансавых пытаннях. Супрацоўніцтва міністэрства з рэгулятарам прадугледжвае сумесны ўдзел у распрацоўцы настольных фінансавых-эканамічнай гульні, стварэнне электроннай фінансавай энцыклапедыі для навучанцаў на адным і інтэрнэт-партале фінансавай адукаванасці насельніцтва (http://www.fingamota.by). Таксама плануецца правядзенне штогадовых алімпіяд па фінансавай адукаванасці ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі, розных конкурсаў і віктарын па фінансавай тэматыцы. Асобная ўвага надаецца пытанням арганізацыі і правядзення навуковых семінараў для настаўнікаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Сяргей КУРКАЧ.

НОВЫЯ ПАЛАТЫ І АБСТАЛЯВАННЕ

Свой 70-гадовы юбілей Брэсцкая абласная бальніца адзначыла ўрачыстым адкрыццём блока Б. Некалькі яго будынкаў перажылі рэканструкцыю і сапраўднае абнаўленне.

Канстанцін Сумар азнаёміўся з работай новага аддзялення нефралогіі.

У сяміпавярховым корпусе цыяпер размясціліся рэнтгенадзіяленне і аддзяленне клінічна-лабараторнай дыягностыкі. Новае аддзяленне карэцыйна-гамеастаза і ГБА (гіпербалічнай аксгенацыі) ўтворана шляхам зліцця трох аддзяленняў, якія займаліся лячэннем хвароб нырач. Там цыяпер, акрамя тэрапеўтычных ложкаў, ёсць шэсць рэанімацыйных.

На пяты паверх абноўленага корпуса пераехала зала баракамёр, дзе праводзіцца лячэнне пацыентаў кіслародам пад высокім ціскам. Спектр захворванняў самы розны: пачынаючы ад хвароб сэрца і заканчваючы паталогіяй страўнікава-кішачнага тракта. У корпусе Б праводзіцца комплексная лабараторная даследаванні не толькі для сваёй клінікі, але і для бальніцы горада, а таксама вобласці.

Паводле слоў галоўнага ўрача абласной бальніцы Аляксандра КАРПІЦКАГА, найважнейшым вынікам усіх пераменаў стала павышэнне якасці дыягностыкі і лячэння хворых. «Менавіта на гэтыя мэты і накіравалі 110 мільярд рублёў з бюджэту, якія затрачаны на рэканструкцыю блока Б», — адзначыў падчас цырымоні адкрыцця старшыня Брэсцкага аблвыканкама Канстанцін СУМАР.

Рэканструкцыя абласной бальніцы на гэтым не заканчваецца. Будуецца інфекцыйны корпус, які можна параўнаць з асобнай бальніцай. Наступны этап — будаўніцтва хірургічнага корпуса.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ПАД НОВЫ ГОД У ДАРОГУ?

ГЛЯНЬ У РАСКЛАД

Дзяржаўнае прадпрыемства «Мінсктранс» абвясціла, як у сувязі з каталіцкімі і навагоднімі святамі будзе арганізаваная работа міжгародніх маршрутаў, якія яно абслугоўвае.

Так, 19 снежня пасажыры будуць перавозіцца па графіку пятніцы, 20 снежня — па графіку суботы, 21 снежня — як па нядзелях. У перыяд з 24 снежня па 11 студзеня работа міжгародніх маршрутаў будзе весціся наступным чынам. 24, 31 снежня і 9 студзеня — па графіку пятніцы; 25 снежня і 3, 10 студзеня — па графіку суботы. 26-27 снежня і 1-2 студзеня пасажырам трэба будзе арыентавацца на расклад будніх дзён (серады). 5, 6, 7, 8 студзеня перавозкі будуць арганізаваны, адпаведна, па графіку панядзелка, аўторка, серады і чацвярга. 28 снежня і 4, 11 студзеня пасажырам неабходна будзе арыентавацца на графік нядзелі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Нельга забыць

УБАЧЫЦЬ, АДЧУЦЬ, ЗРАЗУМЕЦЬ...

Беларускія і нямецкія даследчыкі працуюць над агульным праектам, які пакажа ўвесь маштаб трагедыі ў Трасцянеццы

Пакуль на месцы беларускага лагера смерці ствараецца сучасны мемарыял, па краіне і за яе межамі неўзабаве пачне падарожнічаць перасоўная выстаўка, прысвечаная Трасцянеццу. Работа над яе канцэпцыяй ужо вядзецца.

Ідэя стварыць перасоўную выстаўку, прысвечаную Трасцянеццу, належыць Дортмундскаму міжнароднаму адукацыйнаму центру, — азначыў дырэктар Мінскага міжнароднага адукацыйнага цэнтру імя Ёханеса Рай Віктар БАЛАКІРАЎ. — Ужо вядома, што яна будзе на двох мовах: нямецкай і рускай або беларускай (пакуль не вырашана). Выстаўку пакажуць у навуцальных установах і музеях Беларусі і Германіі. Усё дзеля таго, каб ужо зараз, пакуль яшчэ не створаны мемарыял у Трасцянеццы, пазнаёміць айчынную і замежную грамадскасць з гісторыяй канцлагера, які па велічыні знаходзіцца на чацвёртым месцы ў свеце.

Сродкі для распрацоўкі канцэпцыі выстаўкі выдзеліла Міністэрства ўнутраных спраў ФРГ. Створаны творчы калектыў, куды ўваходзяць беларускія і нямецкія гісторыкі, музейныя супрацоўнікі. Для таго, каб зразумець, у якім напрамку рухацца, для беларускай працоўнай групы была арганізавана адукацыйная паездка ў Польшчу і Германію для знаёмства з аналагічнымі мемарыяламі.

Архіўнае фото ўвахода ў Трасцянецкую зону ў часы акупацыі.

Вераніка КАНЮТА

ЯК ПЧОЛЫ — ГЭТАК І ЛЮДЗІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

64 дарогі да чытача, 64 сцэжкі асэнсавання даўно, амаль 5 стагоддзяў таму, выказаныя, выкладзеныя душой і сэрцам беларускага першадрукара слоў. Філасоф-гуманіст, тэолаг, пісьменнік, Франціск Скарына «адкрыў перад нашымі продкамі прастору новых магчымасцяў і шляхоў далейшага развіцця, ні многа ні мала — змяніў увесь сусвет беларусаў». (Алесь Суша).

Патрыятычны выказванні грунтоўнага на любові да роднай зямлі. Скарына праз стагоддзі сее разуменне, вечнае, добрае. Зярняты мінуўшчыні становяцца крыніцай святласці, напалняюць жыццё розных пакаленняў сілай, моцнай перакананасцю ў тым, што для ўсіх нас ёсць месца пад сонцам, кожнаму з нас патрэбны шчыльна і цэпльна роднага селішча, якое мы хацелі б бачыць у ладзе ды згодзе. І якое (а значыць) — родную сваю старонку) будзем шанаваць і бараніць. Простыя і ясныя пампенні...

Некаторыя са згаданых болей за 60 моў прадстаўлены некалькімі перакладамі: напрыклад, руская — трыма, крымскататарская — двума, нямецкая — трыма, сербская — трыма, удмурцкая — двума. Большасць перакладаў — на мовы народаў постсавецкай прастору. Толькі Расія прадстаўлена, акрамя рускіх тэкстаў, працягнутымі на мовы 28 народаў. Але і гэта, безумоўна,

далёка не поўная палітра моўных фарбаў Расіі. Будучы наступны выданні — спадзяёмся, далучацца да перакладу паэты, для якіх родная ўзлячца абазінская, адгэйская, алтайская, башкірская, інгушская, махшанская, асецінская, эрзянская, якуцкая, вепская, далганская, комі-пярмяцкая (не блытаць з комі!), мансійская, селькупская, чукоткая, эвенкійская, юкагірская, мова н'іхуа.

Кніга «Франціск Скарына на мовах народаў свету», прадмову да якой напісаў малады, але, разам з тым, добра вядомы ў краіне кнігазнаўца Алесь Суша, вылучаецца прыязным аздабленнем. У выданні прадстаўлены гравюры Франціска Скарыны. Напрыканцы — выявы тытульных лістоў скарынаўскіх выданняў. Дызайн кнігі распрацаваны Вячаславам Паўлаўцом і Валерыем Рагалевічам. Адрэкаваны зборнік па заказе і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусі. Друкарыя, дзе было ажыццёўлена выданне, — паліграфічны камбінат імя Якуба Коласа.

Трэба нагадаць, што ў свой час да 100-годдзя з дня нараджэння Яні Купалы быў выданы том з перакладамі верша святача беларускай паэзіі «А хто там ідзе?» у перакладзе болей як на 80 моў народаў свету. Хіба ж такіх творчых праекты не развіваюць цікавасць да беларускай культуры, да Беларусі ўвогуле?

Павел АЛЬСОВЫ.

Маладыя таленты

ГУЧЫЦЬ МУЗЫКА НАДЗЕІ

Міжнародны дзіцячы конкурс «Музыка надзеі» сабраў у Гомелі 106 удзельнікаў з пяці краін. Юныя музыканты ва ўзросце ад 8 да 16 гадоў змагаюцца ў намінацыях: «Фартэпіяна», «Скрыпка» і «Віяланчэль» па трох узроставаых групках.

Дырэктар Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Ф. Скалаўскага Тацяна на Пузырніцка распавяла, што сёлета конкурс аднавіўся пасля леташняга перапынку, і ў маладых людзей, якія займаюцца на фартэпіяна, з'явілася магчымасць прадэманстраваць свае здольнасці адначасова з аматарамі смыка.

Юныя таленты павінны выканаць музычны творы сусветнай класікі, а таксама беларускіх кампазітараў. Самымі папулярнымі сярэд іх, на погляд арганізатараў, у заўважы выканаўцаў сталі Галіна Гарэлава, Георгій Сурус і Яўген Глебаў.

Для школьнікаў, акрамя конкурснай праграмы, арганізавалі экскурсію па горадзе над Со-

Скрыпач з Мінска Філіп Змушко.

жам, бясплатнае харчаванне і наведванне музеяў, а таксама салодкія падарункі ад гомельскай кандытарскай фабрыкі.

У якасці гран-пры пераможца атрымаюць не толькі прыгожыя кубкі, але і грашовое ўзнагароджанне — Вр3 млн рублёў у кожнай з намінацый. З дыпломамі Гомель пакінуць літаральна ўсе юныя музыкі, бо яны папярэдне сталі першымі ў сваіх рэгіёнах і невыпадкова былі абраны для ўдзелу ў сур'ёзным спаборніцтве.

Міжнародны музычны конкурс, які вядзе сваю гісторыю з 1996 года, стаў добрай традыцыяй, і з падатковай інспекцыяй, якая робяць кантрольныя закупкі, сведчаць, што цэны ў нелегальных гандлярскіх практычна аднолькавыя, а калі-нікالی нават і вышэйшыя. Калісьці ў Беларусі можна было гандляваць піратэхнічнай талкі 45 дзён у год. З-за гэтай асаблівасці не так шмат індывідуальных прадпрыемстваў вырашала заняцца такім бізнесам. Цяпер жа піратэхніка прадаецца круглы год у буйных гандлёвых цэнтрах, на рынках, у спецыялізаваных крамах...

Ірына АСТАШКЕВІЧ

Пераадоленне

АПТЫМІЗМ НА «КАНАТКАХ»,

або Чалавек з неабмежаванымі магчымасцямі

Гэты 32-гадовы мужчына водзіць машыну, у яго, як той казаў, «залатыя рукі»: і абутак адрамантуе, і рамонт у кватэры зробіць... У вольны час займаецца валеіболам, плаваннем, падводным плаваннем, рыбачыць, малюе, спявае. І гэта ўсё — вы, напэўна, не паверыце — пра... інваліда і групы.

Васіль Руданка калісьці мог пераадолець адлегласці толькі ў інваліднай калёсцы. Сіла волі, жаданне хадзіць, як усё, і напружаныя трэнеры зрабілі з яго перасоўваецца пры дапамозе мыліч, якія чамусьці называюць «канаткі».

Малады мужчына працуе ў тэрытарыяльным цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Першамайскага раёна Віцебска. Там ён кіруе тэатральным гуртком для людзей з абмежаванымі магчымасцямі.

Па адукцыі ён рэжысёр свят і абрадаў. З чырвоным дыпламам закончыў Віцебскі дзяржаўны каледж культуры і мастацтваў. Нягледзячы на тое, што ён — не карзны гараджанін, з вялікім інтарэсам вывучае гісторыю Віцебска. Нават у аграгарадку Ноўка Віцебскага раёна зрабіў прэзентацыю для моладзі, прысвечаную тым, хто вызваляў Віцебск, партызаніў тут...

— Я родам з Мінскай вобласці. Мае бацькі, браты і сёстры і цяпер жывуць у гарадскім пасёлку Бобр Крупскага раёна. У мяне добрая сям'я... Так, калі вучыўся ў школе, не жыў дома. Дык і што з гэтага? Мне вельмі спадабалася вучыцца ў Івянцкай школе-інтэрнаце. Да нас там з павагай ставіліся. Я ж там і з будучай жонкай пазнаёміўся. Яна родам з Брэстчыны, у яе міяляты (захворванне, звязанае з атрафіяй мышцаў), — расказвае Васіль.

Янона жонка Марына, у якой II група інваліднасці, пасля інтэрната скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. Працуе інструктарам у віцебскім абласным упраўленні таварыства інвалідаў па зроку (Васіль раней на падпрыемстве гэтак таварыства абслугоўваў артэхніку. — Аўт.).

— Я ніколі не «замыкаўся» на коле такіх, як я: людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Працаваў дзіцём у сябе на малой радзіме, гурткі розныя там вёў... А абмежаваныя магчымасці — вынік не толькі стану здароўя, а таго, што амаль паўсюль чалавек з мыліцамі, а тым больш у калёсцы, цяжка. Напрыклад, кравы. Так, пандусы амаль ля ўсіх зрабілі, а ўсярэдзіне?

Як пераадолець «вартушкі» пры ўваходзе? Я вёў у Германіі выступаў, дык там людзі з абмежаванымі магчымасцямі свабодна не толькі кравы наведваюць, але і тэатры, кавярні... У нас вы такое бачылі? Мая жонка вельмі любіць тэатр, але не можа пераадолець лесвіцу. У Германіі людзі з аб-

межаванымі магчымасцямі перасоўваюцца на вельмі маневраных калёсках з электрычным прывадам. І ніхто на іх не глядзіць, якія маюць групы інваліднасці. Некаторыя іх проста бачаць! Маўляў, як адрагуюць на іх калегі, партнёры, як такі крок адаб'ецца на канкурэнтназдольнасці прадпрыемства...

Падчас нашай размовы Васіль прызнаўся, што хоча мець дзіцё. Тым больш што добрае жыллё ёсць. Каб, як ён сказаў, «не хадзіць у суседні пад'езд мыцца», у кватэры цяпер ёсць усе выгоды. Для гэтага прыйшлося рабіць перапланіроўку, перад якой узгадняў усе неабходныя дакументы з кампетэнтнымі службамі.

А яшчэ ён марыць пра студыю гуказапісу, каб з людзьмі, з якімі ён займаецца, можна было дыскі запісваць, а мо і вёсці канцэртны дзейнасць. Апошняе яму прапанаваў. Голас у Васіля — заслухацца можна!

Калі размаўляў з гэтым чалавекам, аптымістам па жыцці, думаў пра тое, што здароўя людзі скардзцяцца на дзікі заробак (дык падзарабляе!)... А вось у яго іншая логіка: толькі дайце заробіць! Міх іншым, чаму з інваліднасцю бяруць толькі ў гадзішчыкі, бухгалтары? Астатнія спецыяльнасці можна на пальцах пералічыць. Васіль лічыць, што трэба зняць абмежаванні і ў гэтым пытанні. Думаў і пра тое, што я, напрыклад, праву на ваджэнне аўто не маю, нават фізізарядку не раблю, куру, як паравоз, на рыбу не езджу... Хобі ў мяне — толькі праца. Дык хто з нас дваіх чалавек з абмежаванымі магчымасцямі?

Александр ПУКШАНСКІ, фота аўтара

МЕРКАВАННЕ НА ТЭМУ

— Па якім шляху ў працягладкаванні людзей з абмежаванымі магчымасцямі ідзе Германія? — пацікавілася я ў старшыні нямецкага фонду «РАЗАМ» Рудыгэра фон ХАНК-СЛЕДЗНА.

— Спачатку ішлі пераважна па шляху стварэння адмысловых майстэрняў. У выніку сутыкнуліся з праблемай: іх сёння значна больш, чым патрэба. У тым ліку і па гэтай прычыне звычайныя прадпрыемствы ў апошнія гады заната мала ўвагі надавалі стварэнню працоўных месцаў для людзей з абмежаванымі. У Германіі кожнае прадпрыемства, дзе 20 і больш работнікаў, павіна прапанаваць працу інвалідам. Той наймальнік, які гэта не робіць, абавязаны заплаціць кампенсацыю. Апошняя акумуляюцца ў спецыяльных ведамствах і затым накіроўваюцца на развіццё тых прадпрыемстваў, якія ўсё ж абсталяваюць месцы для «асаблівага» работнікаў... У бліжэйшыя гады плануецца закрыць лішнія майстэрні, каб стымуляваць тых, каму дазваляе здароўе, рэалізаваць сябе на звычайным рынку працы. Майстэрні застаюцца для людзей, якія не маюць шанцу больш нідзе працягладкавацца. Беларусь знаходзіцца ў пачатку шляху, таму можа пазбегнуць многіх нашых памылак.

— Як вы лічыце, што ў першую чаргу трэба зрабіць, каб людзі з абмежаванымі магчымасцямі ў Беларусі адчувалі большую ўпэўненасць у заўважэнні дні?

— Самае галоўнае ўжо зроблена — людзі з інваліднасцю сёння не разглядаюцца, як тыя, хто увесь час знаходзіцца пад наглядом у чатырох сценах... Важна, што ім даюць магчымасць працаваць і самавыяўляцца. Яшчэ гадоў 40 таму ў свеце існа-

вала думка, што людзей з інваліднасцю неабходна ізаляваць ад грамадства. Што тычыцца Беларусі, то, на мой погляд, варта зняць забарону на рэалізацыю прадукцыі, якую інваліды вырабляюць у майстэрнях. А таксама мяняць падатковыя падыходы, ствараць стымулы для фірмы, гатовыя прыняць на працу інвалідаў. Наколькі я ведаю, у Беларусі істотныя льготы атрымліваюць прадпрыемствы, дзе інваліды складаюць не менш за 50% ад агульнай колькасці работнікаў. Але ж далёка не кожнае прадпрыемства здольнае паспяхова працаваць пры наяўнасці такой колькасці «асаблівага» людзей. Больш гнуткія ўмовы, у прыватнасці, градацыя ў залежнасці ад велічыні і спецыфікі фірмы, дазволілі б наймальнікам быць больш лаяльнымі да інвалідаў.

— Ведаю, што беларуска-нямецкі праект «Праз міжведамскую работу да сацыяльнага прадпрыемства» ўхваліў і межах праграмы падтрымкі Беларусі. Наколькі зразумела, вы хочаце дапамагчы людзям з абмежаванымі магчымасцямі з нашай краіны ў працягладкаванні...

— Так, мы думаем стварыць банк звестак вакансій і работнікаў з абмежаванымі магчымасцямі. Разам з тым будзем абуць інвалідаў, павышаць іх кваліфікацыю. Праект будзе ажыццяўляцца ў Брэсце і Брэсцкай вобласці. У якасці партнёраў з беларускага боку — сацыяльна-педагагічны факультэт Браскага ўніверсітэта, тэрытарыяльны цэнтр сацыяльнага абслугоўвання Ленінскага раёна Брэста і, што важна, мясцовыя бізнесмены. Мы знайшлі некалькі малых і сярэдніх прадпрыемстваў, згодных стварыць працоўныя месцы для такіх людзей (у тым ліку і на даму). А добры прыклад, на гэта і разлічваем, таксама заранні. Атрыманы вопыт плануем распаўсюдзіць і ў іншых рэгіёнах.

Надзея ДРЫЛА.

ВЫБУХОВАЯ ЗАБАВА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

З яе вы ведаецеся, як правільна рабіць запуск, як далёка трэба адбегчы, на якой бяспечнай адлегласці ад дрэў і будынкаў павіна пралягаць траекторыя палёту, з якога ўзросці піратэхніку можна выкарыстоўваць, рэжымы вытворцы, папярэджанне аб магчымай небяспецы, гарантыйны тэрмін ужывання, умовы і правілы захоўвання... Прачытайце яе за гадзіну да моманту запуску, перш чым адпраўляцца на вуліцу з палпаўкамі. Дарчы, апошні пункт таксама вельмі важны, бо нейкіх адзіных стандартаў захоўвання не існуе. І калі яго парушыць, то піратэхніка як мінімум сапсуецца. Атрымаецца, што вы фактычна выкінулі грошы на вецер. Пры горшым раскладзе яна стане небяспечнай.

Запуская піратэхніку зноў жа трэба менавіта такім чынам, як гэта напісана ў інструкцыі. Ніякай творчай фантазіі не давайце волю. Не ўжывайце алкаголю непасрэдна перад запускам або даверце запуск абсалютна цвярозаму чалавеку — асабліва гэта важна ў навагоднія і каляндзныя святы. Бо секундная затрымка, перакох траекторыі палёту, міжвольны рух цела могуць каштаваць пасля вельмі і вельмі дорага.

«ШЭРАЯ» ПІРАТЭХНІКА: ШЛЯХ ДА ІНВАЛІДНАСЦІ?

— На жаль, дагэтуль у краіне сустракаецца несанкцыянаваны гандаль піратэхнічай. З 1990-х гадоў у грамадстве існуе думка, што, маўляў, у гандлярстве «з-пад палцы» цэны заўжды ніжэйшыя. Але ж такія «шэрая» прадукцыя, як правіла, у Беларусі не сертыфікавана. А інструкцыя, якая дадаецца да яе, надрукавана часта на кітайскай мове. Паклаўшы руку на сэрца, адкажыце: ці здолееце вы прачытаць іераргіфічны тэкст? Запуск піратэхнікі не па інструкцыі, а па прынцыпе «на авось» мае вялікія шанцы закончыцца траўмай і нават прывесці да інваліднасці.

Нашы калегі з Міністэрства ўнутраных спраў, якія праводзяць спецыялізаваныя рэйды, і з падатковай інспекцыяй, якія робяць кантрольныя закупкі, сведчаць, што цэны ў нелегальных гандлярскіх практычна аднолькавыя, а калі-нікالی нават і вышэйшыя. Калісьці ў Беларусі можна было гандляваць піратэхнічнай талкі 45 дзён у год. З-за гэтай асаблівасці не так шмат індывідуальных прадпрыемстваў вырашала заняцца такім бізнесам. Цяпер жа піратэхніка прадаецца круглы год у буйных гандлёвых цэнтрах, на рынках, у спецыялізаваных крамах...

ВОГНЕННЫЯ «СЮРПРЫЗЫ» ЗАЛЯТАЮЦЬ У КВАТЭРЫ

— Пры запуску піратэхнікі міжвольна ёсць шанцы зрабіць дзве памылкі, якія могуць аказацца фатальнымі з-за таго, што траекторыя палёту зараду будзе строга вертыкальнай. Першая з іх — гэта паставіць перад запускам выраб не роўна, а бы-як. Другая — забяўляцца піратэхнічай у ветранае надвор'е. Ды і людзі лянуцца. Маўляў, навошта ісці запуская зарады кудысьці там на бязлюдную пустыню, калі побач ёсць двор? А ўсё гэта можа скончыцца пажарам у якой-небудзь кватэры.

Зарад бытавой піратэхнікі можа ўзлятаць вышэй за пяцьдзесят метраў! Таму нават апошняя паверх самых высокіх дамоў тэрэтычна не застрахованы ад таго, што ў іх акно можа прыляцець вогненны «сюрпрыз». І добра яшчэ, калі людзі знаходзяцца дома. А калі ў кватэры нікога няма? Напрыклад, для адной гомельскай кватэры першы дзень 2012 года стаў зусім не святочным: пажар справакаваў піратэхнічны выраб, які прабіў шкло. Праўда, у нас таксама здаецца нячаста — падобныя выпадкі можна пералічыць на пальцах дзвюх рук. Аднак, вядома, людзей, якія з-за безадказнасці іншага чалавеча страцілі маёмасць, гэта не сучышыць...

ТРАЎМЫ ВАЧЭЙ, АМПУТАЦЫЯ ФАЛАНГІ...

— Але можа быць і так, што салют ці ракету як быццам запуская правільна, але яна ўгару не ўзляцела. Бегчы адразу да месца, дзе ўстаноўлена піратэхніка, і высвятляць, што ж там здарылася, катэгорычна забаронена. Славуты «закон подласці» ніхто не адмяняў: не выключана, што якраз у гэце імгненне снарад спрацае. А ў які бок ён паляціць — не ведае ніхто. Бывалі выпадкі, што вынікам неабачлівасці становіліся выбітыя і пашкоджаныя вочы, траўмы пальцаў з ампутацыяй фалангаў, тэрмічныя (і яшчэ больш страшныя хімічныя) апёкі... Таму трэба не перасякаць лінію бяспекі не менш за дваццаць хвілін. Не спрацаваў зарад — значыць, не лёс.

Выратавальнікі фіксуецю і шмат выпадкаў, калі ахвараі піратэхнікі становіцца маладыя людзі, у тым ліку і школьнікі. Паглядзім выпадкі, датаваныя пазамінулымі годам. У Горках у бальніцу з ірванай ранай далоні на правай руцэ трапіў сямікласнік. Як пасля высветлі-

Фота Ірыны ФАМІНА

лася, ля свайго дома ён знайшоў петарду. Паспрабаваў яе падпаліць. І петарда ж узарвалася ў руцэ...

У апошні дзень 2012 года пяцігадовы хлопчык гуляў па адной з вуліц Бабурыска. Побач з ім узарвалася петарда. Частка яе трапіла пад шалку. Супрацоўнікі «хуткай дапамогі» паставілі дыягназ «тэрмічныя апёкі скронавай вобласці».

Але піратэхнічныя вырабы могуць і скалечыць чалавеча на ўсё жыццё. 1 студзеня 2013 года з-за выбуху петарды траўму атрымаў дзевятнаццацігадовы юнак у сталіцы. Яму давалося ампутаваць фалангу аднаго з пальцаў... У гэты ж дзень у Бабурыску а другой гадзіне ночы «хуткая» аказвала дапамогу пяцікласніку. Побач з ім разарваўся нейкі піратэхнічны выраб. Наступствамі выбуху стала рана абодвух вайкаў, а адно вока і ўвогуле кантузіла.

***

Канешне, самы надзейны спосаб збегнуць піратэхнічнай траўмы — гэта ўвогуле не запуская салюты, феерверкі, ракет... Але ж, вядома, гэта нерэальна. Таму звычайнаму прахожаму застаецца дзейнічаць па прыкмеце «Паклапацца аб сабе сам». Гэта значыць, што, калі вы ўбачылі, што на вальшым шляху хтосьці запуская піратэхніку, лепш зараз жа змяніце маршрут. Некалькі хвілін, якія вы змарнуеце з-за чыйсьці безадказнасці, вартыя таго, каб не атрымаць на роўным месцы траўму — магчыма, нават і на ўсё жыццё. Калі вы ўбачылі, што петардамі забяўляюцца дзеці — зрабіце ім заўвагу. А калі грамадскі парадка паршучыя дарослыя — набярэце 102. Хто ведае, можа, тым самым вы міжвольна ўратаваеце камусьці здароўе?

Валяр'ян ШКЛЕННІК.

Дарчы

КРЭАТЫЎНЫЯ ПАДЫХОДЫ ДА СТАРЫХ ПРАВІЛАЎ

У Мінску выбралі лепшага прапагандыста Міністэрства па надзвычайных сітуацыях

Наглядныя дэпаможнікі, выступленні ў працоўных калектывах, на сельскіх сходах, праяздзенне грамадска-масавых мерапрыемстваў, выпуск спецыяльных фільмаў, падворны абход людзей з групы рызыкі... Агітацыйны арсенал выратавальнікаў назаваны вельмі багаты. Але як жа данесці гэтую найкарыснейшую інфармацыю да людзей? Дваццаць першае стагоддзе прабуе новых падыходаў ва ўсім, у тым ліку і ў прапагандзе бяспечнага ладу жыцця.

Самая галоўная задача, якая стаіць перад раўнікамі, — знізіць колькасць загінулых на пажарах. І таму адным з прыярытэтаў у іх дзейнасці стала прафілактыка надзвычайных здарэнняў. Бя спецыяльных навываў «дастукіца» да свядомасці дарослых людзей бывае вельмі няпроста. І таму на гэтым тыдні ў Камандна-інжынерным інстытуце МНС дэбютуваў рэспубліканскі конкурс прафесійнага мастэрства на званне лепшага прапагандыста краіны.

Сёлета жа да фінальнага этапу дабраліся сямёра канкурсантаў, якія прадставілі ўсе вобласці Беларусі і Мінск. Удзельнікаў чакалі спаборніцтвы ў сямі намінацыях. Сярод іншага журы трэба было вызначыць лепшага прамоўцу і выявіць лепшы інавацыйны сацыяльны праект — менавіта з гэтымі навываў супрацоўнікі МНС і дучу ў народ.

Амаль усе беды ад таго, што ў людзей элементна не сфарміравана культура бяспекі жыццядзейнасці, — сцвярджае намеснік міністра па надзвычайных сітуацыях Генадзь ЛАСУТА. — Дзевяць з дзесяці такіх здарэнняў не адбыліся б, калі б не ўмяшчаліся слаўтны чалавечы фактар. І мы хочам, каб людзі зразумелі, усваявалі і выконвалі такія простыя, але такія важныя правілы. Нашы інспектары прапаганды якарз і займаюцца вырашэннем гэтай задачы на месцах.

Ганаровае званне лепшага прапагандыста Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, граматы і вымпел атрымала лейтэнант унутранай службы, інспектар групы прапаганды і навування Лёзненскага раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях Наталія Туркова. — Па першай адукацыі я педагог, калісьці працавала ў школе-інтэрнаце, — гаворыць пераможца конкурсу. — Па жыцці не толькі сабраю са сцянай, але і спяваю, удзельнічаю ў разнастайных раённых мерапрыемствах. Такі кратыўны падыход дазваляе нестандартна праводзіць супрацьпажарныя акцыі, конкурсы, сельскія сходы. Аду і тую ж інфармацыю можна падаць рознымі спосабамі. Аднак што хутчэй дайдзе да свядомасці слухача — звычайная лекцыя або сваесабылівы паказ?

■ Лад жыцця

■ Спыніць СНІД

Алеся ГРЫБОК:

«МЫ ЗВЯРТАЕМСЯ ДА МЕДЫЦЫНЫ ТОЛЬКІ ТАДЫ, КАЛІ НАШ АРГАНІЗМ ДАЕ ЗБОЙ»

Экспертны савет Інфармацыйнай стратэгіі па ВІЧ/СНІДу адкрыў на сайце www.aids.by новую рубрыку «ІС упіўнаважаная заявіць», у якой ужо надрукаваў першае інтэрв'ю з актрысай, выканаўцай адной з галоўных роляў серыяла «Вышэй за неба» Алеся ГРЫБОК.

— Алеся, які шлях перадачы ВІЧ ты ведаеш?
— Палавы! Яшчэ, вядома, праз кроў і ад маці дзіцяці.
— Што ты ведаеш пра лячэнне ВІЧ-інфекцыі і наколькі яно эфектыўнае? Ці часта бачыш у СМІ інфармацыю пра гэта?
— На днях я прачытала артыкул аб тым, што з-за спайсу ў адным горадзе вырасла колькасць ВІЧ-інфіцыраваных. І гэта пры тым, што горад не адносіўся да самых праблемных. Гэта адзіны артыкул, які не насыі інфармацыйны характар, а меў дачыненне да канкрэтных пытанняў у пэўным горадзе. Што датычыцца іншых медыя, то там сустракаецца, хутчэй, агульная інфармацыя пазітыўнага характару: аб тым, што можна жыць з ВІЧ, ствараць сям'ю, кахаць... Трэба проста падтрымліваць імунітэт, захоўваць нармальны лад жыцця, уважліва ставіцца да сябе.

— Як думаеш, ці будуць мець поспех цяперашнія акцыі, у якіх удзельнічаюць вядомыя людзі?

— Я лічу, будуць! Хто такія славуціцы? Публічныя людзі, якіх мы ўспрымаем як сваіх знаёмых. Гэта на ўзроўні псіхалогіі: калі я бачу чалавека на экране, я з ім нібыта кантакту, перажываю з ім адным і тым жа эмоцыі. Я гэтага чалавека ўспрымаю як сябра. Калі ж я бачу яго ў іншай сітуацыі — на вуліцы ці на білбордзе, то ўспрымаю яго, знаю жа, які сябра. А калі мой сябар раіць мне звярнуць на нешта ўвагу, то я, хутчэй за ўсё, прыслухаюся да яго парады. Таму гэта працуе.

— Для каго актуальная тэма ВІЧ/СНІДу? Хто павінен яе пачуць?

— Яна важная для ўсіх. Пытанне ў падачы інфармацыі. Для мяне, напрыклад, яна важная таму, што калі я сутыкнуся з чалавекам, які жыве з ВІЧ, то мне неабходна адэкватна, цывілізавана на гэта адрагавачаць. Іншая рэч, інфармацыя для чалавека, які знаходзіцца ў групе рызыкі. Або, скажам, для чалавека, які наогул неперабіваальны, лічыць, што ён не ў групе рызыкі і ніколі не трапіць у такую сітуацыю, ніколі не сутыкнецца з ВІЧ.

— А як можна дастаць да гэтага неперабіваальнага чалавека?

— Напэўна, гэта працэс вельмі доўгі і глыбока індывідуальны, таму што на нас уплываюць многія фактары. У першую чаргу, гэта тое асяроддзе, у якім мы знаходзімся. Далучым, ты сядзіш у кінатэатры, глядзіш фільм, суперажываеш, табе хочацца праявіць свае эмоцыі, але ты бачыш, што вакол ніхто не апладзтвае, не плача, не смяецца, і ты, прыгнечаны аўдыторыяй, робіш тое ж самае. І з іншымі адбываецца прыкладна тое самае. Гэта вельмі глыбокі ўнутраны перажыванні, якія неабходна прапусціць праз сябе. Я б параіла ўсім глядзець «Вышэй за неба». Напэўна, таму, што я чалавек вельмі творчы, чулівы, і такая падана інфармацыі мне значна бліжэй.

— Што перашкаджае людзям добраахвотна здаць тэст на ВІЧ?

— Неабавязковасць. Адчуванне таго, што гэта рабіць не абавязкова.

— А сама здавала тэст?

— Так, гэта было нейкае медабследаванне. Я была пераканана, што не знаходжуся ў групе рызыкі, лічыла, што тэст на ВІЧ мне рабіць не абавязкова. І нават нягледзячы на гэта, калі я атрымлівала вынік, я хвалявалася.

Ніколі нельга ўпэўняцца сцвярджаючы, што цябе гэта не закране.

Наогул, у медыцыне шмат рэчэй, якія я не рабіла і не зрабіла б, калі б мяне не абавязалі. Напрыклад, у мяне зубы не бяліць — і я не іду да стоматолога. Зуб забалеў — мы ідзем да стоматолога. Мы звяртаемся да медыцыны толькі тады, калі наш арганізм дае збой, таму многія так і разважаюць: «Навошта мне ісці здаваць тэст на ВІЧ, калі ў мяне з арганізмам усё ў парадку?». Сёння ўсе акцыі, якія звяртаюць увагу на пытанні здароўя, вельмі важныя. У Беларусі толькі-толькі пачало замацоўвацца такое правіла добрага тону, як заняты спортам, сачыць трэба не толькі за сваім знешнім выглядам, але і за ўнутраным станам. Чым больш уважліва мы будзем ставіцца да свайго здароўя, тым хутчэй даб'ёмся нейкіх вынікаў і зрухаў.

Кацярына НІКАНОВІЧ

■ Псіхалогія для ўсіх

Іх б'юць, а яны трываюць

Гвалт у сям'і — гэта спробы пастаяннага кантролю аднаго чалавека другім з прымяненнем абраз, пагроз, сілы, якія абавязкова прыводзяць да псіхалагічных або фізічных траўмаў. Крыўдзіцель і пацярпелы пры гэтым блізкія людзі. Сведкамі і нават удзельнікамі могуць быць дзеці. Між тым вядома, што сведкі гвалту перажываюць тыя ж псіхалагічныя наступствы, што і ахвяра. Ахвярамі могуць быць і мужчыны, але значна часцей гэта жанчыны.

ТЫСЯЧА ПРЫДЗІРАК

Першы этап можна назваць «нарастаннем напружання». На ахвяру абдушаюцца абразы, папрокі, пагрозы, дробныя праваы фізічнага гвалту. Гвалтаўнік заўсёды знаходзіць тысячу нагод для сваіх прыздіракаў.

Другі этап — «сур'ёзны інцыдэнт», калі ўласна і адбываецца гвалт. У свае сілы жанчына накіроўвае на ратаванне сябе і дзіцяці.

Трэці этап — «мядовы месяц». Мужчына пачынае кацяцца, працягвае клопат і ўвагу, нават дрочыць падарункі. Жанчына думае, што самайне шчасце вярнулася і спадзяецца, што назаўсёды.

Аднак цыкл абавязкова паўтараецца. — У грамадстве нярэдка мусіруецца думка, што жанчыны самі правакуюць

гвалт і заслугуююць яго, — распавядае псіхолог Мінскага гарадскога псіхіятрычнага дыспансера Вольга КАЗАК. — Людзі лічаць, што варта проста жанчыне паводзіць сябе некай іначэй, больш дагаджаць, быць добрай жонкай і маці, і тады яе не давядзецца караць. Аднак у гвалтоўнай сітуацыі вінаваты толькі адзін чалавек — крыўдзіцель. Не важна, які паводзіць сябе жанчына. Агрэсару дагадзіць немагчыма.

Нярэдка прычыну гвалту звязваюць з алкаголем. Па вялікім рахунку, там, дзе ёсць алкагалізм, часцей прысутнічае і гвалт: алкаголь зніжае здольнасць кантраляваць паводзіны. Аднак сярод крыўдзіцельў ёсць мужчыны, якія не прызнаюць тытны і алкаголь. Некія вылучаюцца ад алкагалізму, але працягвае дэманстраваць жорсткасць да блізкіх. Чалавек, схільны да гвалту, працягвае гэтую схільнасць і ў пяны, і ў цвярозым стане. Алкаголь

ЯК ЗАХАВАЦЬ СПАКОЙ І... СТРОЙНАСЦЬ

Працягваючы сваё цела спорту. Дый спорт можа быць вельмі розным. Аднаму добра цягаць жалеа, другому бегаць марафоны. Спрабуйце розныя метадыкі дасягнення добрай формы. Толькі ў гэтых спробах вы зразумеце, што падыходзіць менавіта вам.

5. Не перастаім лічыць калорыі. Гатаваць суп на цэлы тыдзень, абдаць толькі булчак штодня — гэта жах. Сачыце за тым, каб ежа была свежай і разнастайнай. Ежа — гэта ж задавальненне і мастацтва. На нашых талерках як мага часцей павіна быць штосці новае і прыгожае. Не сядзіце гадамі толькі на смажанай бульбе.

Асвойце новыя рэцэпты страў, і пажадана, каб яны былі простымі, каб не аднімалі шмат часу, грошай і намаганняў на гатаванне, іначай хутка вы запал згасне. Ваша мэта — уживаць меншую колькасць... большай якасці!

6. Не цікавімся вулгаводамі. Замест таго, каб зацікавіцца на калорыях, трымаць у галаве блкі, вулгаводы і тлушчы: колькі іх змяшчаецца ў розных прадуктах, як яны засвойваюцца і ў якой колькасці павінны ўжывацца. Бялікі і тлушчы засвойваюцца досыць доўга, арганізм працуе над імі па некалькі гадзін, таму перасоўваць бялковыя і тлушчавыя прадукты на нейкі пэўны праежак дня бессэнсоўна.

Нам патрэбна 0,5 г тлушчаў на 1 кг вагі (але не больш за 30 г за суткі) і 1,5 г бялку на 1 кг вагі. Вулгаводы лепей атрымліваць невялікімі порцыямі, змяшчаючы колькасць бліжэй да вечара. Хуткія вулгаводы (макарону, белы рыс, салодкае, садавіну) варта ўжываць у першай палове дня. А яшчэ цяпер мно-

ваць сябе яшчэ лепей — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

4. Не спрабуйце новага. Многія мадэлі і актрысы адзначаюць, што быць у форме ім дапамагае цэлая каманда спецыялістаў — шэраг прафесіяналаў, кожны з якіх на выдат-ім імкнецца выканаць сваю работу. Ці па сілах замяніць гэту каманду кожнаму з нас? Няпростае пытанне. І так, і не. Па вялікім рахунку, чалавек здольны на многае, аднак з другога — чым больш намаганняў мы прыкладаем дзеля дасягнення нейкай мэты, тым большшая верагоднасць сарвацца.

Паспрабуйце пачаць з разумення адной толькі рэчы — як працуе маё цела, што яму падыходзіць у ежы, трэніроўках, спосабах матывацыі. Агульны парад тут няма. Для некаторых выява ў лустэрку не варта таго, каб

практыкавання. Увечары перад сном проста прыйдзецца ў поўнай цішыні на ложак, расслабіцца, паглядзіце нейкі час у адну кропку. Гэта запавольвае рух думак, якія так перашкаджаюць нам... адчуваць. У гэты момант вы можаце знайсці адказ на пытанне, якое так хвалявала ўдзень, але бязладдзе ў думках не магло вам яго выдаць. Слухайце сваё цела. Паспрабуйце рабіць так рэгулярна, і тады заўважыце, што жылі чужым жыццём і гвалтоўна абыходзіліся з сабой.

3. Не ставім правільныя мэты. Правільная мэта матывуе, а няправільная — дэмотывуе. Надзець «маленькія» суенку — дрэнная мэта, наогул глупства. Адчуваць сябе шчаслівай — мэта добрая. Ідэальнае цела — гэта ўнутраны стан.

Жаданне быць здаровай, праціць доўгае жыццё, выглядаць добра, адчу-

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

ваць сябе пераможцай — такія мэты на шмат эфектыўнейшыя, чым «важыць 50 кг», «быць падобнай да мадэлі».

■ Доктар адкажа

■ Паход да стоматолога

ЛЮБІШ «СНІКЕРС»? ЧАКАЙ КАРЫЕС

Даўно вядома, што здароўе і стан усяго арганізма ў значнай ступені залежаць ад характару харчавання. Менавіта з ежай мы атрымліваем усё неабходнае рэчывы і элементы, з якіх будуюцца цвёрдыя структуры зуба, тканкі перыядонту і іншыя органы ротавай поласці. Пры гэтым важна не толькі ўжываць паўнацэнную і якасную ежу, але і вытрымліваць аптымальныя суадносіны бялкоў, тлушчаў, вулгаводаў, вітамінаў, мікра- і макрэлементаў. Незбалансаванае харчаванне, празмернае ўжыванне некаторых прадуктаў можа прывесці да розных парушэнняў у арганізме. Гэта датычыцца, у прыватнасці, вулгаводаў.

Устаноўлена, што зубы дзяцей, якія з'яўляюцца салодкім (смактулькамі, снікерсамі, салодкай вадой), карына больш пашкоджваюцца кariesам. Важнае значэнне тут мае не толькі час, калі гэтае салодкае было з'едзена, але і як доўга яго трымалі ў роце, колькі разоў ужывалі на працягу дня.

З самага ранняга дзяцінства абмяжоўваць кандытарскія вырабы ў рацыёне харчавання сваіх дзяцей, — падкрэслівае загадчыца стоматалагічнага аддзялення 3-й гарадскога дзіцячай клінічнай паліклінікі г. Мінска Алена ВІСОЦКАЯ. — Вучыце таму, што перакусіць паміж асноўнымі прыёмамі ежы можна грубым хлебам, несалодкім кефірам, сырам, малаком, морквай, яблыкам. Надта кіслыя плады таксама разбураюць зубы, калі ім захаляцца вельмі часта і доўга, гадамі.

Гаіраваная напоі замежнай або айчынай вытворчасці, калі ўжо без іх ніяк не абыйсца, рэкамендуецца піць праз саломку. Так можна знізіць рызыку разбурання эмали.

ХАРЧОВЫЯ ПРАВІЛЫ ДЛЯ ЗДАРОВЫХ ЗУБОЎ

- Есці трэба не часцей за 5 разоў на дзень (звычайна гэта тры асноўныя прыёмы ежы і два невялічкія перакусы).
- Прадукты, якія змяшчаюць цукар, трэба есці як мага радзей і ў мізэрнай колькасці. Салодкае не павіна быць апошнім у прыёме ежы. Не ешце прысмакі на ноч.
- Напрыканцы прыёму ежы рэкамендуецца з'есці яблык, гурок, моркву.
- Прадукты, багатыя на кіслоты, трэба абмяжоўваць.
- Ліманады, сокі піце праз саломку.
- Пітная вада і харчовыя прадукты, якія вы ўжываеце, павінны быць багатымі на фтор, які павышае ўстойлівасць цвёрдых тканак зуба да тых фактараў, што правакуюць кaries. На фтор багатыя марская рыба (скумбрыя, сардзіна і інш.), кансервы з яе, марская капуста, вышэйшыя гатункі грузінскага чаю, грэцкія архі, персікі, пятрушка. Мінеральная вада — «Дарыда», «Пратэра», «Усмешка», «Лазараўская», «Баржомі». Затрымлівайце ў роце кожную порцыю вады перад тым, як праглынуць, — каб эмаль паспела атрымаць неабходны фтор.

ПРА КАЛЬЦЫЙ

Гэты мікрээлемент можна назваць дэфіцытным для любога з нас, паколькі яго лёгказасваляльныя злучэнні змяшчаюць мала яны прадукты, пераважна малочныя і раслінныя. Усе солі кальцыю, акрамя лактату і цытрату, цяжка раствараюцца і дрэнна засвойваюцца. Аблягчае усмакванне кіслае асяроддзе кішчэніка, кіслае малако і яго вытворныя, квашаныя і кансерваваныя садавіна і гародніна. На засваляльны кальцы найбольш багатыя капуста, бульба, агрэст, грэцкія і аўсяныя крупы, соя, фасоль, малочныя і кісламалочныя прадукты (малако, кефір, ёгурт, сыр, тварог).

ПРА ВІТАМІНЫ

Камплексную прафілактыку кariesу немагчыма ўвёсць без прымянення вітамінаў. Лепш за ўсё атрымліваць вітаміны натуральным шляхам — у прадуктах яны знаходзяцца ў неабходных арганізму злучэннях. Так, **вітаміны групы В** ёсць у фасолі, гароку, грэцкіх і аўсяных крупах, крыжы менш іх у макароне і рысе.

Неабходны ў гэтым выпадку **вітаміны С і D**. Добрай крыніцай вітаміну С з'яўляюцца малочныя прадукты, квашаная капуста, памідоры, плады шышлыны, чорныя парэчкі, лімоны. Вітамін D (печаны траскі, ячны жаўток, сметанковае масла) актыўна ўдзельнічае ў абмене ўсё тых жа кальцыю і фосфару ў арганізме і зубасквічнай сістэме ў тым ліку

Матэрыялы выпуску падрыхтавала Святлана БАРЫСЕНКА.

■ У сэрцах

НЕ ДЛЯ СЯБЕ — ДЛЯ ІНШЫХ

ПЕДАГОГІ-ФРАНТАВІКІ ЎЗВОДЗІЛІ БУДУЧЫНЮ З АСКОЛКАЎ ЛЁСАЎ

«Вайна жорсткая і бязлітасная. Яна ніколі не пыталася ў чалавека, чаго ён хоча і пра што марыць, — яна ўрываецца ў яго жыццё без стуку і ўшчэнт разбівала лёс. У ісе, што вайна пакідала чалавеку, — з асколкаў свайго лёсу пабудова будучыні. Не для сябе — для іншых. Сябе ён пакіне толькі боль і слёзы. Падумай, колькі разбітых мар хрусьціць пад тваімі падэшвамі, колькіх падзвігаў каштуе тваё жыццё», — гэта радкі з работ студэнта Максіма Васілевіча, аднаго з удзельнікаў конкурсу «Навошта нам памятаць пра вайну», праведзенага Беларускай дзяржаўнай універсітэтам інфарматыкі і радыёэлектронікі.

— Я лічу, што гістарычнае бяспамяцтва, забыццё традыцый, парушэнне сувязі паміж пакаленнямі прывяло да таго, што ў адной з больш савецкіх рэспублік гісторыю перапісваюць буйнымі мазкамі, і вось ужо Вялікая Айчынная вайна называецца на заходні манер не інакш як Другая сусветная, а Дзень вызвалення краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прапаноўваць назваць цяпер Днём выгнавання акупантаў, напэўна, маючы на ўвазе, што месца адных захопнікаў — гітлераўцаў — тут жа занялі іншыя — савецкія войскі, — падзяліўся сваімі думкамі з удзельнікамі пленума ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі яго старшыня **Аляксандр БОЙКА**. — Сёння многія перакананні, якія здаваліся непарушымі, пераасэнсоўваюцца, пераацэньваюцца. Часта нават равенскі, аднадумцы разыходзяцца ў поглядах на падзеі ваеннага ліхалецтва...

Цэнтральнай тэмай пленума стала работа прафсаюзаў і ветэранскіх арганізацый па рэалізацыі мерапрыемстваў, што праводзяцца ў сувязі з 70-й гадавінай вызвалення Беларусі і падрыхтоўкай да святкавання 70-годдзя Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчынай вайне. — Вельмі сімвалічна, што пленум праводзіцца ў сценах музея Вялікай Айчы-

най вайны. І нам усім нясорамна тут знаходзіцца, паколькі першаснымі прафсаюзнымі арганізацыямі на будаўніцтва новага музея было выдаткавана як мінімум 1,5 мільярда рублёў, — паведаміў запаршаны на пленум **намеснік старшыні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Аляксандр МІКША**. — Мяркую, што на канец года ў нас будзе яшчэ большыя лічбы. Як мы падставілі плячю пры будаўніцтве музея, таксама падставілі плячю і ў рэканструкцыі Кургана Славы. З моманту апошняй рэканструкцыі мемарыяла прайшло 10 гадоў, а для той жа падсветкі гэта істотны тэрмін. Мы абавязкова акажам мемарыяльнаму комплексу фінансавую дапамогу... Мне прыгадаліся словы аднаго з кіраўнікоў ЦРП. Той казаў, што «Івана Іванавіча выхоўвае бессэнсоўна, Івана — таксама складана, а вось Ванечку»... Безумоўна, усё закладваецца ў дзяцінстве, таму, калі мы не будзем выхоўваць моладзь, то абавязкова знойдзецца тая, хто выхавае яе ў сваіх інтарэсах. Калі ў шклянку з крынічнай вадою пірнуць на-

ват маленькую кропельку яду, то атручана будзе ўся вада...

Аляксандр Бойка расказаў, як шмат робіцца галіновым прафсаюзам для выхавання падрастаючага пакалення і захавання памяці аб ветэранах. На сайце прафсаюза створана спецыяльная рубрыка, у якой размяшчаюцца матэрыялы аб педагогах — ветэранах вайны і працы. Інфармацыя пра ветэранаў прадстаўлена і на сайтах абласных камітэтаў прафсаюза. Кожная старонка — расказ пра людзей, вартых увагі і шанавання. Адзін з іх — прадстаўнік педагогаў Дзяржынскага раёна Фёдар Аляксандравіч Тарайковіч. Да вайны ён вучыўся ў мінскай школе ваенна-паветраных сіл, але ваеннае ліхалецце перакрэсліла юнацкую мару стаць лётчыкам. Акупацыя, затым удзел у партызанскім руху, 916 дзён і начэй, праведзеных у нямецкім канцлагеры, вызваленне і удзел у ваенных дзеяннях 1945 года каля сцен Берліна ў якасці аўтаматчыка танкавага дэсанта. Затым пяць гадоў службы ў складзе ваеннага кантынгенту на тэрыторыі Германіі. Тым не менш Фёдар Аляксандравіч выбраў самую мірную на свеце прафесію і сваё прызыванне рэалізаваў у поўнай ступені.

Галіновым прафсаюзам падрыхтаваны і выдадзены кнігі «У сэрцах негаспалярная памяць» і «Педагогі ў фронтовай гімнастэрыцы». У першай кнізе расказваецца аб вопыце работы абласных, раённых і гарадскіх саветаў ветэранаў, аб ваенна-патрыятычнай дзейнасці асобных устаноў адукацыі, а другая сканцэнтравана на канкрэтных лёсах настаўнікаў-франтавікоў, што дае ёй права заняць месца на паліцы з эсэічнай літаратурай.

— Вайна супярэчыць настаўніцкай мірнай працы па сваёй прыродзе, але калі мірнае настаўніцтва як бы вырастае з вайны, загартоўваецца памяццю пра зважлівых родных і сяброў, тады атрымліваецца феномен, які называецца «настаўніцтвам у фронтовай гімнастэрыцы», — падкрэсліў Аляксандр Бойка.

Увагі заслужоўвае работа брастаўчан. Брэсцкі абкам прафсаюза разам з рэдакцыяй газеты «Вячэрні Брэст» правялі ся-

род школьнікаў конкурс сачыненняў «Фотаздымак на сцяне — у доме памяць аб вайне. Вялікая Айчынная вайна ў гісторыі маёй сям'і». У рабоце кожнага удзельніка адчуваецца боль страты і бязмежны гонар, засвоеныя імі на генным узроўні.

На кастрычнік 2014 года ў Беларусі засталася ўсяго 18 тысяч 700 ветэранаў, а непасрэдных удзельнікаў ваенных дзеянняў (франтавікоў, падпольшчыкаў і партызанаў) — 12,5 тысячы. Толькі за бягучы год ад нас пайшлі амаль 4 тысячы ветэранаў.

Пры непасрэдным удзеле ЦК прафсаюза штогод праводзяцца сустрэчы ветэранаў Вялікай Айчынай вайны з кіраўніцтвам Міністэрства адукацыі. Дзякуючы гэтым сустрэчам прафсаюз і кіраўніцтва галіны маюць магчымасць не толькі расказаць ветэранам пра наваці і праблемы сучаснай сістэмы адукацыі, але і звернуць свае пазіцыі з думкай тых, каму галіна была даверана ў самых складаных для краіны часы.

Для Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта традыцыйнай формай выхаваўчай работы сталі «Зорныя паходы» па месцах баявой і працоўнай славы, у ходзе якіх будучыя педагогі наведваюць ветэранаў. Падчас зімовых канікулаў прафсаюзная арганізацыя студэнтаў педуніверсітэта плануе правесці акцыю «Будучыя педагогі — педагогам-франтавікам».

На кастрычнік 2014 года ў Беларусі засталася ўсяго 18 тысяч 700 ветэранаў, а непасрэдных удзельнікаў ваенных дзеянняў (франтавікоў, падпольшчыкаў і партызанаў) — 12,5 тысячы. Толькі за бягучы год ад нас пайшлі амаль 4 тысячы ветэранаў. Таму сёння мала скажаць ветэранам: «Жывіце даўжэй», — трэба зрабіць усё, што ад нас залежыць, каб гэта стала магчымым...

Надзея НІКАЛАЕВА

■ Вывучаючы архівы

ДЗВЕ ТЭЛЕФАНАГРАМЫ

...Калі дзеш па навагрудскай зямлі, то звяртаеш увагу на шчыльнасць забудовы старых вёсак: дамкі лепяцца, ціснунца адзін да аднаго, праз платы зазіраюць на вузкія надзелы зямлі, фасадам амаль упіраюцца ў асфальт дарогі. Зямлі ім мала?

Так, у 20–30-я гады мінулага стагоддзя, калі вёскі забудоваліся, сапраўды было мала. Гэта тэрыторыя Заходняй Беларусі. На пытанне, чаму так блізка стаяць дамы, тут адкажуць проста: «Пры паляках зямля каштавала дорага, жылі бедна». Такіх малазямельных «беднякоў» у той час было большасць.

На гэты раз выбрала свай гістарычны маршрут Навагрудак — Валеўка — Пуцэвічы — Гарадзечна. Хачу растаўраваць адну гісторыю, звязаную з канкрэтнымі людзьмі, якія жылі «за польскім часам». Без прывязкі да мясцовасці не абісцёся... І людзі, якіх даўно няма, нібы вярнуліся з небыцця, каб расказаць пра падзеі амаль 90-гадовай даўнасці.

Пра жыццё Заходняй Беларусі паміж дзвюма сусветнымі войнамі напісана намала. Гісторыя «Красаў усходніх», лёс іх жыццёў турбуе і сённяшніх аўтараў. Ірына Шатыронак, пісьменніца з Гродна, таксама квіцацца гэтай праблематыкай. Вывучае архіўныя дакументы, падарожнічае па Беларусі ў пошуку цікавых аповедаў, магчымых сведак тых падзей. Дакументы і сведчанні становяцца асновай аповесці, работа над якой працягваецца. Назвала яе аўтарка — «Хроніка адной архіўнай папкі».

дзёмлі рэвалюцыйныя ветры. У далёкім Пецярбургу пачаліся хваляванні, наступілі занадта трывожныя часы. Па Шурачку і яе сястры неадкладна прыехаў бацька і забраў дачок ад граху далей у родныя Ярэмічы.

Шурачка вярнулася пад бацькаў дах з добра вымуштраванымі манерамі, яна ўмела трохи кацкаць, насіла капялюшкі, шаўковыя панчошкі. Ведала, дзе трэба прамаўчаць або расказаць цікавыя эпізод са сталічнага жыцця і наогул, як падаць сябе ў найлепшым выглядзе. Але галоўнай яе каштоўнасцю быў тоўсты шывтак, у ім захоўвалася мноства дзіўных рэцэптаў, у тым ліку рэцэпты незабыўнай немкі фройлен Эльзы — яе фірмавыя баварскія крэндзелкі, абычны штрудзель, бігас з капустаў, качка з яблычкамі, хатняя прыгатаваная сыр і шмат чаго незвычайнага.

Нават рабінашка Гутка, што жыла пры драўлянай сінагозе, гандлявала ў Ярэмічах дражджамі ва ўласнай краме, не ведала тых чужоўных рэцэптаў. А яна так зазывала Шурачку да сябе, так прасіла, праланоўвала добрыя энжыкі на свой тавар, толькі б перапісаць з запавятага сшытка царскія рэцэпты. Але Аляксандра Будаль славалася ў Ярэмічах лепшай кулінаркай, святая ахоўвала свае рэцэпты як тайну за сям'ю пячаткамі.

...Вось і сёння Мікалай чакаў перадачу ад Шурачкі. Яна прыгожа клала ў чыстыя палатняны мшчэчак сваю выпечку, кавалачак карычневага салодкага мядовіка, хатнія каўбасы, сыр і пакецік свежывысушанага тытуню. Шурачка была вялікая выдумшчыца, мінулы раз паклала некалькі хваёвых галінак — востра запахла лесам, бурштынавага жыўціца, успомінуў лес за Нёманам, палынка, дзе моладзь збіралася пад выглядам вясёлай гуляні (падзілі танцы, а самі чыталі газеты з Мінска,

падручнікі, часопісы, забароненую літаратуру).

Адна мясцовая жыхарка, настаўніца Ганна Уладзіміраўна Бандарыч з Ярэміч, раскажала мне, што ў 2005 годзе Шурачка Бразоўская прыезджала — праз 60 гадоў! — звалілася як снег на галаву.

— З Сібіры: там я сям'я, дзеці, унукі. Якая была сустрэча! Лёс яе бацькі Аляксандра Феофанавіча Бразоўскага складаецца таксама трагічна. Ён і яго родны брат Мікалай прыйдуць мяжу, трапяць у БССР, у а далей усё вядома: арышт, прысуд «тройкі», расстрэл.

...Сярэдзіна красавіка, у вільготным цёплым паветры разліта прадчуванне вясны, каханая, хуткага цвіцення. Другая тэлефанаграма, № 478, запуюнена ўручную на тыпавым фірменным бланку ад 17 красавіка 1927 года, з 17 гадзін раніцы 15 хвілін: «Услед за папярэдняй тэлефанаграмай № 472 ад 16.04.1927 г. даю справаздачу, што Будаль Мікалай 16.04.1927 г. дастаўлены ў Пуцэвічы з пастарунка Гарадзечна».

Справаводства польскай канцэлярнай працавала спраўна, усё дакументы запратакаліраваны і падшыты. Дзякуючы ім мы даведваліся пра невядомыя старонкі з жыцця зьяўленага Навагрудскай турмы Мікалая Будала, студэнта-медыка апошняга курса. Уцёкі не адбыліся, дакладнай, яны былі нядалымі: на волі Мікалай пабыў усяго паўдня — 16 красавіка, ноч і раніцу. 17 красавіка была нядзеля. Чаму ён рухаўся ад Навагрудка ў бок Пуцэвіч, а не ў бок Карэліч, да Ярэміч, — невядома. Магчыма, кірунак у бок Пуцэвіч у 20-я гады быў малалюдным, не такім шчыльна заселеным, як у родных Ярэмічах.

Акрамя пратакоў дапытаў арыштаваных Навагрудскага падполля выявіла «Журнал рэгістрацыі прыбыцця і выбыцця знявольненых з 01.01.1928 па 31.05.1928 гг. Гродзенскай карна-следчай турмы». Да 1929 года ў турэмным журнале адзначаліся такія графы, як тэрміны адбыцця пакарання, веравызнанне (католік, праваслаўны, іўдзеі і інш.), нацыянальнасць знявольненых (палыкі, беларусы, літоўцы, рускія і інш.), у 1929 годзе супраць прозвішча «Budoł» ужо значылася «палітычны».

Журнал дапамог мне скласці кароткую хроналогію турэмных перамяшчэнняў Мікалая, атрымаўшы сваеасбліва «геаграфія». 8 студзеня 1927 года — арышт у Ярэмічах, Навагрудскай турме. 16 красавіка 1927 года — уцёкі з Навагрудскага турэмнага шпітала. 17 красавіка 1927 года Мікалай схаплены ў мястэчку Пуцэвічы і дастаўлены ў пастарунак Гарадзечна Навагрудскага павета. 21 снежня 1927 года суд вынес прысуд Мікалаю Будалою і 24 арыштаваным падследным. У дакументах гэтая справа вылучана як «Справа «Канстанціна Юрсына» і іншыя падследныя». 5 студзеня 1929 года Мікалай Будаль прыбывае з Вільні, турмы на Лукішчах, у Гродзенскую перасельную следча-карную турму. 23 сакавіка 1929 года ў журнале рэгістрацыі прыбыцця і выбыцця знявольненых ёсць запіс на старонцы «Выбыў» — Мікалай Будаль у Раўчы. Калі Мікалай прыйшоў у Гродзенскую турму з Вільні, ёсць усё падстава лічыць, што ён адбыў увесь 1928 год у Вільні.

Дарчы, у турме ў Раўчыч да 1939 года адбывалі тэрмін С. Прытыцкі, У. Царук, П. Жалезнічавы. 21 снежня 1927 года ў абвешчаны прысуд 25 арыштаваным Навагрудскага падполля, членам КПЗБ і «Грамадзі». Трое з іх — Браніслаў Змачыньскі, Балэслаў Янкоўскі і Сяргей Багэйла — прызнаны невінаватымі.

Звярнула увагу, што ў пратаколі польскай пракуратурай і паліцэйскай пачытаўся ўспоміны М. Будаль пастаянна праходзяць прозвішчы будучага Героя Савецкага Саюза Уладзіміра Царука, будучага старшыні Карэліцкага выканкама Паўла Жалезнічавіча, Клаўдзі Гашко, Аляксандра Бразоўскага і іншых...

У мяне сабралася дастаткова архіўных дакументаў, запісаў, сведчанняў, пісьмаў, якія апрацоўваюцца пасля сустрэч з захаваўнікамі «жывой гісторыі» Навагрудскага і Карэліцкага раёнаў. Хочацца спадзявацца, яны папоўняць «белыя плямы» нашай айчынай гісторыі...

Ірына ШАТЫРОНАК,
Г. Гродна

■ Светлы ўспамін

НАСТАЎНІК НАСТАЎНІКАЎ

«Лявон Падгайскі быў мой студэнт і аспірант. Кандыдат філалагічных навук, ён стаў на гэтым тыдні доктарам педагагічных навук. Ведаю яго, як сябе. Сірата з маленства, басаногі ў вайну і пасля вайны. Падрос, вучыўся. І нястомны ён у працы. Высокі, стройны, асілак у плячан, у руках, у хадзе. Бацька, як на сёння, вялікай сям'і: чатыры сыны. Былы мой вучань — калега, папленнік, супольнік. Радуюся, дорага: вучоны Лявон Падгайскі не цешыцца тым, што ўжо зрабіў, не цешыцца тым, што напісаў і надрукаваў (у мяне на паліцы яго дзесяць кніжак!). Лявон жыве тым, што робіць, што мяркуе зрабіць. А працоўнае, творчае поле яго дарагое. Яго поле — яго і маё, і наша: беларусыстка, вывучэнне мовы ў школе, інстытуце», — так пісаў пра свайго вучня яго настаўнік — прафесар, доктар філалагічных навук, пісьменнік Фёдар Янкоўскі... Калі я перачытваю гэтыя пранікнёныя словы славутага мовазнаўца, то ўспамінаю свайго бацьку. Але цяпер, думаю, ёсць нагода падзяліцца ўспамінамі і з чытачамі «Звязды», бо напрыканцы лістапада вядомаму беларускаму філалагу і педагогу, які ўнёс значны ўклад у вывучэнне і выкладанне роднай мовы, Леаніду Падгайскаму споўнілася 60 гадоў.

Нарадзіўся будучы вучоны ў 1934 годзе ў Ленінградзе ў сям'і мсціслаўскіх беларусаў. У гэты горад яго бацькі Пракоп Канстанцінавіч і Марыя Ягоруна былі вымушаны з'ехаць з родных мясцін на пачатку 1930-х гадоў, падчас калектывізацыі. У наступным годзе сям'я вярнулася на радзіму, пасялілася ў вёсцы Зарэчча каля Мсціслава.

Старажытная мсціслаўская зямля — адметны рэгіён Беларусі. Яна нібы насычана духам асветніцтва, любоўю да роднай мовы. Гэта радзіма аднаго з першых усходнеславянскіх асветнікаў-першадрукароў Пятра Мсціслаўца, складальніка першага беларускага слоўніка Івана Навосіца, пісьменніка, вучонага і грамадскага дзеяча Максіма Гарэцкага. У савецкі час там у горадзе працавала сьпінная на ўсю рэспубліку навуковая ўстанова — Мсціслаўскі педтэхнікум. Яго дырэктарам быў вядомы мовазнавец Іван Бялькевіч, а найбольш вядомымі навучнікамі — пэты Аркадз Купляшоў, Змітрок Астапенка і Юрый Таўбін. Пасля вайны педтэхнікум быў ператвораны ў педвучылішча. Менавіта мсціслаўская зямля ўгадавала трывалую каротку беларускіх вучоных-мовазнаўцаў савецкага часу: Аляксандра Германовіча, Васіля Жураўлёва, Аляксандра Крывіцкага, Аляксандра Падлужнага, Георгія Юрчанку.

Перад самай вайной, у 1940 годзе, ад цяжкай хваробы памёр бацька Леаніда Пракопавіча. Маці адна была вымушана гадаваць і ўдзячыцца на яго Леню і яго малодшую сястру Луду, якая потым стала настаўніцай пачатковых класаў і доўгі час добраслаўна працавала ў сярэдняй школе № 3 Гродна Мсціслава.

Падчас Вялікай Айчынай вайны сям'я жыла ў Зарэччанскай пачатковай школе, у якой мясцовыя настаўніцы з дазволу акупацыйных улад арганізавалі і праводзілі заняткі для малодшых школьнікаў. Пасля вайны, атрымаўшы няпоўную сярэднюю адукацыю, юнак паступіў у Мсціслаўскае педвучылішча. Пасля яго заканчэння ў 1953 годзе працаваў выкладчыкам матэматыкі і фізікі ў Пустынскай сярэдняй школе, служыў у Савецкай Арміі, пасля дэмабілізацыі тры гады працаваў выхавальнікам і завучам Пустынскага дзіцячага дома. Адначасова паступіў і заочна вучыўся на філалагічным факультэце Мінскага педінстытута, які скончыў у 1962 годзе. Больш за два гады працаваў дырэктарам Чырванагорскай сярэдняй школы Мсціслаўскага раёна.

У 1963 годзе Леанід Пракопавіч паступіў у аспірантуру пры кафедры беларускай мовы Мінскага педінстытута. Яго навуковым кіраўніком стаў вядомы беларускі філалаг і пісьменнік Фёдар Міхайлавіч Янкоўскі. Ён звярнуў увагу на здольнага, дасведчанага і працавітага студэнта яшчэ падчас яго навучання на заочным аддзяленні філфака. Пра курсавую работу свайго вучня прафесар казаў: «Сапраўды самастойная, сапраўды выдатная». Менавіта дзякуючы Фёдору Міхайлавічу развіваўся даследчыцкі талент маладога вучонага.

Падчас вучбы ў аспірантуры Леанід Пракопавіч Падгайскі актыўна займаўся самаадукацыяй, шмат часу праводзіў у Ленінскай бібліятэцы. Ужо ў 1965 годзе друкаваў яго вялікі артыкул «Да характарыстыкі сінтаксіса народных гаворак». У ён аўтар даследуе моўнага асаблівасці песень зборніка Максіма Гарэцкага «Народныя песні з мелодыямі» (1928). Гэтыя вясельныя, жніўныя, талочныя, калядныя, дзвякоўкія песні былі запісаны пісьменнікам у 1925–1926 гадах ад сваёй маці, 66-гадовай Прасі Гарэцкай. У іх адлюстравалася асаблівасць жывой народнай мовы Мсціслаўшчыны. Даследчыцкі ўважліва прааналізаваны розныя тыпы словазлучэнняў. Да абранай тэмы аспірант звярнуўся ў артыкуле «Устойлівыя выразы са значэннямі часу». У гэтай працы ён прывёў трапныя ўзоры з мастацкіх твораў, а таксама шэраг прыкладаў устойлівых словазлучэнняў, што былі запісаны на Мсціслаўшчыне падчас звычайных гутарак. У гэтай працы даследчыцкі заключчае: «Трэба з большай увагай і пільнасцю аднесціся да невычэрпных крыніц народнага слова, сямлей уводзіць у літаратурную мову падслуханыя ў народзе выразы і звароты».

У 1966 годзе Леанід Пракопавіч Падгайскі прапанава датэрмінова абараніў дысэртацыю кандыдата філалагічных навук. Пасля заканчэння аспірантуры ён да 1978 года працаваў на філалагічным факультэце Мінскага педінстытута. Прайшоў усё службовыя прыступкі — быў старшым

выкладчыкам, дацэнтам, намеснікам дэкана, дэканам філфака.

У 1967 годзе перспектывы навуковец быў ўключаны ў аўтарскі калектыў па падрыхтоўцы новых падручнікаў беларускай мовы. У 1969–1971 гадах Леанідам Пракопавічам Падгайскім у саўтарстве з Ганнай Кузьмінчнай Севярыёвай былі створаны вучэбныя дапаможнікі для пачатковай школы. Спачатку былі выдадзены эксперыментальныя падручнікі «Беларуская мова» для першага-трэцяга класаў і адначасова метадычныя рэкамендацыі да іх. У 1973–1975 гадах выйшлі з друку ўжо стабільныя падручнікі «Беларуская мова» (у саўтарстве) для першых-трэціх класаў. Гэтыя падручнікі перавадаліся практычна штогод у 70–80-х гадах мінулага стагоддзя. За гэтыя гады вучоным было напісана тры метадычныя дапаможнікі, дзве манאграфіі і больш за 80 артыкулаў па разнастайных пытаннях агульнага і беларускага мовазнаўства, а таксама па метадыцы выкладання мовы.

Імкненне дапамагчы настаўнікам асэнсавачы новую сістэму навучання прывяло Леаніда Пракопавіча Падгайскага да стварэння манאграфіі «Вывучэнне беларускай мовы ў пачатковых класах. Граматыка, правапіс, развіццё мовы» (1975). Асноўную задачу заняткаў па беларускай мове вучоны бачыў у развіцці разумовых здольнасцяў, мыслення вучняў пачатковых класаў, накіраваных на правільнае ўжыванне слоў, умённе будаваць сказы, павышаць моўную культуру. Таму, на думку даследчыка, настаўніку літаральна з першых урокаў неабходна развіваць цікавасць у вучню да роднага слова, выхоўваць павягу да яго. Апрабаваныя новым метадам шырока праводзіліся ў школах, абмяркоўваліся на курсах павышэння кваліфікацыі, на нарадах, семінарскіх занятках, на метадычных раённых аб'яднаннях настаўнікаў.

Па матэрыялах шматгадовай эксперыментальнай працы па выкладанні беларускай мовы ў школах рэспублікі вучоным была падрыхтавана доктарская дысэртацыя на тэму «Сістэма навучання роднай мове ў пачатковых класах беларускіх школ. Граматыка, правапіс, развіццё моўлення». Фактычна ў Беларусі ўпершыню была створана навукова абгрунтаваная сістэма навучання роднай мове ў першым-трэцім класах, распрацаваны тэарэтычныя асновы і метадычныя прыныпы навучання.

У шматлікіх артыкулах вучоны даваў метадычныя ўказанні і парады па розных тэмах. Так, напрыклад, на думку даследчыка, пераказ у пачатковых класах спрыяе фарміраванню ў вучняў умёна слухача і запамінаць, узбагачае слоўнік, замацоўвае веды па граматыцы, арфаграфіі, развівае мову і мысленне. Пасля азнамлення з тэкстам складаецца план, праводзіцца неабходна слоўнікавая работа, робіцца высны пераказ, затым вядзецца яго запіс. Асобны артыкул прысвяціў даследчыц сачыненню і метадыцы яго правядзення, бо гэта творчая работа, адно з важных практыкаванняў для развіцця мовы.

Адначасова вучоны чытаў курс лекцый для студэнтаў-філалагаў, прымаў актыўны ўдзел у складанні арфаграфічных слоўнікаў для малодшых класаў, у стварэнні вучэбных дапаможнікаў для студэнтаў па сучаснай беларускай літаратурнай мове і зборнікаў дыктантаў. Ён з'яўляецца аўтарам больш як 120 навуковых артыкулаў па актуальных пытаннях мовазнаўства і метадыцы выкладання роднай мовы.

Сябр вучонага, кандыдат філалагічных навук, дацэнт Віктар Андрэевіч Бекіш, які, на вялікі жаль, не таку доўга пайшоў ад нас, так характарызаваў свайго калегу: «Леанід Пракопавіч Падгайскі з'яўляецца навуковым вялікага таленту, настойлівым і нястомным даследчыкам роднай мовы, стваральнікам дапаможнікаў для студэнтаў і настаўнікаў, падручнікаў для школ Беларусі. Яго працы па метадыцы роднай мовы вядомы ў рэспубліцы і высока ацэнены ў навуковых цэнтрах краіны, дзе распрацоўваюцца праблемы метадыцы».

Акрамя навукова-даследчыцкай дзейнасці і выхаваўчай працы са студэнтамі, Леанід Пракопавіч Падгайскі быў членам савета інстытута, рэдакцыйнага савета выдвецтва «Народная асвета», старшынёй секцыі метадыкі беларускай мовы пры Міністэрстве асветы БССР, навуковым кіраўніком і кансультантам аспірантаў і саіскальнікаў. Вучоны рэгулярна выступаў з лекцыямі і дакладамі перад настаўнікамі школ і выкладчыкамі ВНУ рэспублікі па метадыцы выкладання рускай і беларускай моў. Акрамя таго, падтрымліваў сувязь з выпускнікамі філфака, вёў пераліску і сустрэкаўся з настаўнікамі. Ён ніколі не адмаўляўся ад грамадскай работы, быў дэпутатам Мінскага гарсавета, дзе узначаліваў камісію па адукацыі.

У 1978 годзе Леанід Пракопавіч Падгайскі быў прызначаны прарэктарам па вучэбнай рабоце Мінскага дзяржа

■ Асабістае

СМАЛЕННЕ ВЕПРУКА, або Чаго не ведае пакаленне-XXI

...На двары ў суседа нечакана завішчала свіння. Гэты гук мог азначаць толькі адно... Але мы здзіўлена пераглянуліся паміж сабой з іншай нагодой: справа ішла да веча, ды і не сезон яшчэ быццам бы... Праўда, потым прыгадалі, што яшчэ адну свінню Саша «прыходаваў» увогуле ў маі, калі было ўжо дастаткова цёпла. Але цяпер, пры наяўнасці сучасных маразільнікаў, гэтыя абставіны ўжо не падаюцца невырашальнымі, як некалі. Калі па краіне пракацілася хваля боязі з-за магчымых наступстваў афрыканскай чумы, свінней білі ці не ў 40-градусную ліпенскую спёку і тыя ж маразільнікі з ліхтаром было не адшукаць. А што бліжэй да веча — дык ці доўга яе разабраць, калі ўмееш? І падкапілі ўспаміны...

НЕЯК патэлефанавала даўня чытачка з вёскі Волма Дзяржынскага раёна і паскардзілася, што ў маім пасёлку на Чэрвеньшчыне знік ісправізаваны рынак, куды яны раней гадамі ездзілі набыць парсючок. Так, на тым месцы ўжо даўно стаяць шматпавярховыя дамы. А яшчэ жанчына вельмі здзіўлілася, калі пачула, што я ніколі не быў на той пляцоўцы, а толькі ведаў пра яе. А чаго здзіўляцца?

У вясковай гаспадарцы кожная рэч — утылітарная па сваім прызначэнні. Папросту здымалі дзверы з таго самага хлява, дзе яшчэ паўгадзіны таму рохкала жывёла, і клалі яе ўнутраным бокам уверх на цуркі.

Усё пачыналася ўвесну. Маці з бацькам выпраўляліся з дому, калі мы з братам яшчэ бачылі салодкія сны. І вярталіся таксама ў прыцемках — з мехам. У ім нас, калі нарэшце мы прачыналіся, сустракалі роханнем звычайна два (зрэдку адзін) парсючкі. Як правіла, яны былі белымі, толькі раз ці два памятаю плямістых жывёл — чорна-белых (Аднойчы летам у самую спёку дзве такія вялікія свінкі з нейкай прычыны «адкінулі капцы». Памятаю заклапочаных маці і бацьку, якія тэрмінова «сарвалі» з працы: трэба было хутка вывозіць на жывёльніх могілкі плямістых туш... Бацькі спецыяльна па нашай просьбе пакідалі ў вярэндзе пакунку, каб паказаць нам, а потым тут жа пераводзілі яе на пастой у хлеў. Вядома ж, першыя дні было цікава бегаць туды да парсючкі, каб кінуць ім спецыяльна нараванай канюшыны, пачуць за вухам (увосеннь мы бегалі ў завулак побач да велізарнага дуба, каб сабраць свінкам жменьку-другую жалуду). Але ўжо вельмі хутка становілася зразумелым, што забавуныя «пятячкі» — не такія і бяскрыўныя, асабліва калі яны з віскам кідаліся да карыта з ежай і маглі папросту збіць цябе, маюча, з ног... Калі яны падраслі, а бацькі прасілі пакарміць парсючок, бывала так, што частка варыва з вядра «раскладвалася» па іх вушач: унутр чамусьці заходзіць не хачелася, а карыта з-за загарадкі не было відаць з-за льючы, якія цягнулі насустрач табе. А пра небяспеку дарослых свінней (прынамсі, галодных) сведчылі добра пакусаныя дошкі загарадкі... Ці шкадавалі мы гэтую хатнюю жывёлу, калі прыходзіў, як той казаў, яе час? Напэўна, асабліва калі ў хаце чулі той самы виск... Але, у прынцыпе, вясковыя дзеці здагадаліся: хто, што і для каго.

РАЗМОВЫ пра свежыню і пра тое, чаго трэба запраسیць на дапамогу, мы пачыналі чуць ад дарослых звычайна ў пачатку-сярэдзіне снежня. Гэта азначала, што ўжо ў бліжэйшую суботу ўсё і адбудзецца. Забіць свінню мог далёка не кожны мужчына. Калі хто глядзеў фільм «Лета ваўкоў», дзеяне якога адбываецца ў канцы вайны, там па вызваленых вёсках хадзіў адзін з адмоўных герояў, які зарабляў якраз тым, што біў свіней. Ды і спосабы з прыладамі, які і ў той самай стужцы, былі розныя. Нехта, як расказвалі, выкарыстоўваў для гэтага стары чатырохгранны штык ад «мосінкі», хтосьці аддаваў перавагу шырокам добра наточанаму нямецкаму штыку ці нават трафейнаму кінжалу. Звычайна прылада называлі шылам. Бацька вырабіў з трываллага дроту ў палец таўшчынны некалькі самаробных прыстасаванняў розных памераў, якія нагадвалі велізарныя іголки для чысткі прымуса. Карыстаўся імі стрыечны брат, здаровы дзяцюк, які, да таго ж, меў ветэрынарныя веды. Зрабіць усё трэба было дакладна, хця дзралася рознае нават у спрактыкаваных людзей...

ДАЛЕЙ злівалі кроў і пачыналі разбор тушы. Дарэчы, некаторыя з мужчын пілі гарачую свежую кроў, сам гэты пілі гарачую свежую кроў, сам гэты бачыў. Больш за тое, у некаторых была і, напэўна, застаенца яшчэ адна маленькая забяўка — пакаштаваць і сырога мяса. «З нажа», як казалі стрыечныя браты, жартам

Зараз свіней смаліць пераважна гарэлкай, падключанай да газавага балона. На нашым падворку гэта некалі рабілі пры дапамозе бензінавых. Мужчыны падлапоўвалі ў бачок паветра, распальвалі іх. Трэба было дачакацца, пакуль машынка перастане чадзіць і плявацца палаючым бензінам на снег, — падкруціць фарсунку. Агонь павінен быў стаць празрыста-сіні і з характэрным гулам вырывацца з сапла гарэлкі. Як толькі з'яўляўся гэты роўны гук, можна было пачынаць. Смалілі, як правіла, удвух. Напачатку «па-чарнавому». Потым жанчыны выносілі гарачую ваду і ў ход ішлі аначы, якімі адціралі пачарнелыя бакі свінні, і вострыя нажы (некаторыя выкарыстоўвалі лязо касы). Памятаю счарнелыя звонку капэтки, якія моцна награлі полымем лямы і потым збівалі; яны, кінутыя ў снег ці на лёд, плавлілі іх...

ДАЛЕЙ злівалі кроў і пачыналі разбор тушы. Дарэчы, некаторыя з мужчын пілі гарачую свежую кроў, сам гэты бачыў. Больш за тое, у некаторых была і, напэўна, застаенца яшчэ адна маленькая забяўка — пакаштаваць і сырога мяса. «З нажа», як казалі стрыечныя браты, жартам

з братам забяўку з яго. Ён добра прамыў пазыр, крыху прасушыў, кінуў унутр гарошыну і надзьмуў. Карычневы «паветраны шарык» неўзабаве падох і нагавяда сабой нешта кшталту футбольнага мяча, толькі з бразготкай.

У некаторых была і, напэўна, застаенца яшчэ адна маленькая забяўка — пакаштаваць і сырога мяса. «З нажа», як казалі стрыечныя браты, жартам прапаювачы нам, дзятве, далучыцца да іх.

НАРЭШЦЕ ўся запрошаная талка садзілася за стол. Мужчыны паспявалі ўжо выпіць сваю першую законную чарку яшчэ на морозе. Хата была гарачая ад натопленых печак (хця дзверы расчыняліся тады-сёды ад мноства снуючых людзей) і ад паху прыгатаваных страў... Да свежыні дадавалася ўсё, што было нарыхтавана з агарода: салёныя агуркі і памідоры, квашаная капуста, яблычны сок. Рабіліся немудрагелістыя па тым часе салаты кшталту вінегрэту, селядца пад колцамі цыбулі. Памятаю, заўжды прысутнічала велізарная патэльня з яечняй і скаркам. Пілі і «казёнку», але пераважна — сваю... Маёй любімай стравай за гэтым сталом заўсёды былі... смажаныя свінныя мазігі. Не павярцеце, я толькі нядаўна выпадкова высветліў, што мая маладая калега ў свой час таксама была ахвоча да іх. Дагэтуль, акрамя цёткі-«канкурэнткі» (калі яна таксама прыходзіла да сваякоў на свежыню), я чамусьці такіх аматараў не сустракаў. І тады з цёткай Соняй нам даводзілася дзятліць «порцыю» на дваіх. Насамрэч, свінныя мазігі, пасмажаныя на тлушчы з невялікай колькасцю цыбулі, — гэта ма-ло-се-няяка талерачка. Але якое гэта было смакоцце, якое я ўжо «націцаў» гадоў як не спрабаваў!..

Пасля некалькіх тыдняў запар па вечах маці з бацькам варылі свінныя вантробы, перакручвалі іх на мясарубцы, секлі ўручную нажом на днушках, піхалі ў тыя самы кішкі, салілі сала, складаючы яго ў новы кубел, спецыяльна з гэтай нагоды змайстраваны бацькам, пераспаючы буёнай соллю... Атрымліваліся цудоўныя духмяныя «пальцы пханья» каўбасы, палядзіцы, кумляк, зрэдку — той жа трыбух... Увогуле, неаднойчы спрабуючы прыгадаць, чым нас бацькі кармілі ў дзяцінстве, нічога, апроч прадуктаў са свінні, я з братам прыгадаць не магу (хця яны, бясспрэчна, былі). Але помніцца толькі тое, як вось прыкладна гэтым часам (тады, праўда, звычайна былі большыя і маразы, і пакрыва снегу) нашы маладыя бацькі для нас, малечы, гатавалі смажанку з яечняй, мучныя або бульбяныя бліны, мацанку з хатнімі каўбаскамі ці рабрынкамі, бабку, халадзец. Цяпло печы і незабыўны смак...

ПРА тое, якой цаной у выніку часам даваліся гэтыя «дармавія», на думку некаторых гарадскіх сваякоў, прысмакі, сёння гаварыць не хачелася б. Даццаць камбіорк, запарыць бульбу ў вялікіх чыгунах... Проста хачелася прыгадаць дзяцінства — шчасліваю пару, калі ўсе сваякі былі маладымі і жывымі, збіраліся з нагоды за адным агульным сталом, а бацькі рабілі ўсё дзеля нас — цяперашніх... Пару, пра якую цяперашняе пакаленне часам ведае толькі з аповедаў старэйшых...

Сяргей РАСОЛЬКА

Фота: Алена КЛЕШЧУКА

Патрабавалася як мінімум двое мужчын, каб намечанае атрымалася і прайшло як мага хутчэй. Вядома, усё залежала ад памеру свінні. У любым выпадку не абыходзілася без трывалай вяржыці ці лейцы. Апошнія заўсёды віселі ў нас у хляве на цыку і, як мне падавалася, выкарыстоўваліся толькі адзін раз у год і толькі па адным прызначэнні. Вяржыца ці лейцы былі патрэбны, каб, перахаліўшы імі заднюю нагу, абезрухоўчыць на кароткі час жывёлу...

МУЖЧЫНЫ, цяжка дыхаючы, пасля звычайна закурвалі. Праз нейкі час, крыху перавёўшы дух, нехта даставаў шыла з сэрца жывёліны і устаўляў у адтуліну драўляную затычку — каб не выцякала кроў. Свінню напачатку маглі абклісаць саламай і падкапіць яе. Тым часам рыхтавалі памост. Нехта на драўляныя цуркі клаў дошкі, але звычайна рабілі прасцей. У вясковай гаспадарцы кожная рэч — утылітарная па сваім прызначэнні. Папросту здымалі дзверы з таго самага хлява, дзе яшчэ паўгадзіны таму рохкала жывёла, і клалі яе ўнутраным бокам уверх на цуркі. А на яе — тушу. Калі дзверы паспявалі на месца, увесь год абпаляны адмеціны кожны раз кідаліся ў вочы, калі тыя дзверы адчынялі...

прапаювачы нам, дзятве, далучыцца да іх. Але на што мы з задавальненнем падажчалі, дык гэта дапамагаць пераносіць у хату кавалкі сала і мяса. Перад гэтым у зале падлогу засцілалі чыстым сцэлаванам і зносілі на яго пэўную частку разабранай тушы, каб яна паляжала дзень-другі.

У нейкі момант да працы далучаліся і жанчыны. Яны і перад гэтым не заставалі ўбаку (тапілі печы, грэлі ваду, чысілі бульбу для вячэрня і г.д.), але тут пачыналі займацца непасрэдна свежыняй. Адно пачыналі смажыць мяса, пляночку, рэбры для агульнага стала, іншыя займаліся вантробамі. Самай няпрыймай была, напэўна, праца з кішчакі, з якіх трэба было напачатку рукамі выціснуць «змесціва» (хця свінню напярэдні і не кармілі), а потым прамыць, паскрэбіці нажом... Складзеныя ў слочак і залітыя алеем, падрыхтаваныя кішкі потым выкарыстоўвалі для прыгатавання розных прысмакаў: пальца пханых каўбас, салцысону, крывянік. Для гаспадарні гэты быў каштоўны здабытак. Як і «посік», які потым ішоў на трыбух (маці расказвала, што раней яго бераглі для касцоў падчас нарыхтоўкі мяса, але я, па шчырасці, гэтага ўжо не застаў). Праўда, аднойчы бацька чамусьці вырашыў зрабіць для нас

■ На кантролі

НЕ ВЫТРЫМАЛІ КАНКУРЭНЦЫ?

Адно з самых паспяхоўных у канцы 90-х гадоў дзяржаўных гандлёвых прадпрыемстваў Гомельшчыны церпіць крах

«Абгандальсаюз», які мае ў сваім арсенале больш за 25 тыс. кв. м складскіх плошчаў (у тым ліку халадакамабінат з сучасным абсталяваннем, 55 аб'ектаў гандлю і грамадскага харчавання, участкі па разліве пітной вады і перапрацоўцы рыбы), за апошнія пяць гадоў зменшыў узровень аптовага таваравароту больш як на 20%, рознічнага — амаль на 5%, а прыбытак ад рэалізацыі тавараў паменшыўся больш як у 3 разы.

У Камітэце дзяржаўнага кантролю Гомельскай вобласці адзначаюць, што сёння нельга працаваць па былых схемах. Неабодна развіваць аптовы гандаль высокакалібровымі імпортнымі спажывецкімі таварамі, аналагі якіх не вырабляюцца ў рэспубліцы ці выпускаюцца ў недастатковых аб'ёмах, што дазваляе аптовым прадпрыемствам не толькі зарабляць, але і пераармаваць пакупніцкія патокі ў бок легальнага імпарту. Да таго ж, замест таго, каб самім

закупляць імпортныя тавары ў вытворцаў, на прадпрыемстве карыстаюцца паслугамі пасярэднікаў. Калі ў 2012 годзе ўдзельная вага імпарту тавараў у агульным аб'ёме закупы імпарту складала амаль 30%, то сёлета скарацілася да 26,6%, у тым ліку па папулярнай садавіне.

Спецыялісты дзяржаўнага кантролю, што на прадпрыемстве таксама неэфэктывна выкарыстоўваюцца вытворчыя участкі па разліве пітной вады і перапрацоўцы рыбы. Апошні сёлета быў загрузаны крыху больш чым на 15% ад вытворчай магутнасці. Што тычыцца раней прыбыткавага ўчастка па разліве пітной вады, ён увогуле не працуе больш за год. Прычына — невыкананне заўваг санітарнай службы.

Тым часам працягвае заставацца нізкай якасць гандлёвага абслугоўвання ў крамах і аб'ектах грамадскага харчавання, дзе парашуаюцца правільны гандлю і санітарныя нормы.

Ірына АСТАШКЕВІЧ

■ Здарэнне

«ДАФ» ПРАТАРАНІЎ ТРЫ «МАЗЫ»...

У Барысаўскім раёне адбылося дарожна-транспартнае здарэнне з удзелам чатырох грузавікоў.

— Аварыя здарылася каля сямі гадзін раніцы на 437-м кіламетры трасы М-1 Брэст — Мінск — мяжа Расійскай Федэрацыі, — расказаў у Мінск абласным упраўленні МНС. — Як аказалася, вадзіцель грузавога аўтамабіля «ДАФ» не справіўся з кіраваннем, у выніку чаго аўто сутыкнулася з трыма грузавікамі «МАЗ», якія стаялі на ўзбочыне. Нашы работнікі былі вымушаны пры дапамозе гід-

раўлічнага інструменту даставаць з кабіны цэла загінулага 31-гадовага кіроўцы аднаго з «МАЗаў». Пацярпеў і яшчэ адзін вадзіцель «МАЗа», якога шпіталізавалі з адкрытай трэцярапа-мазгавой траўмай. Кіроўца трэцяга «МАЗа», як і віноўнік здарэння, вадзіцель грузавіка «ДАФ», не пацярпелі. Яшчэ падраздзяленні МНС правялі работы па змыве з праезнай часткі пралягата паліва.

Сяргей РАСОЛЬКА

Открытое акционерное общество «Белорусский народный банк»
220012, Республика Беларусь, г. Минск, проспект Независимости, 87а.

КОНСОЛИДИРОВАННЫЙ БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 октября 2014 г.

№ п/п	Наименование статьи	Символ	Пункт примечаний	в миллионах белорусских рублей	
				2014	2013
1	2	3	4	5	6
1	АКТИВЫ				
2	Денежные средства	1101		118 905	86 510
3	Драгоценные металлы и драгоценные камни	1102		0	-
4	Средства в Национальном банке	1103		563 530	402 265
5	Средства в банках	1104		136 723	45 179
6	Ценные бумаги	1105		0	-
7	Кредиты клиентам	1106		1 257 648	990 373
8	Производные финансовые активы	1107		12	-
9	Инвестиции в зависимые юридические лица			0	-
10	Инвестиции в совместно контролируемые юридические лица			0	-
11	Долгосрочные финансовые вложения	1108		0	-
12	Основные средства и нематериальные активы	1109		120 978	86 355
13	Имущество, предназначенное для продажи	1110		4 819	2 987
14	Отложенные налоговые активы	1111		0	-
15	Деловая репутация			0	-
16	Прочие активы	1112		56 756	29 833
17	ИТОГО активы	11		2 259 371	1 643 502
18	ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
19	Средства Национального банка	1201		103 128	101 950
20	Средства банков	1202		395 615	454 357
21	Средства клиентов	1203		1 172 297	687 810
22	Ценные бумаги, выпущенные банком	1204		34 052	-
23	Производные финансовые обязательства	1205		148 878	119 726
24	Отложенные налоговые обязательства	1206		0	-
25	Прочие обязательства	1207		43 396	23 195
26	ВСЕГО обязательства	120		1 897 166	1 387 038
27	СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ				
28	Уставный фонд	1211		69 211	69 211
29	Эмиссионный доход	1212		0	0
30	Резервный фонд	1213		44 277	44 278
31	Фонд переоценки статей баланса	1214		97 722	81 524
32	Накопленная прибыль	1215		150 992	61 449
33	Всего собственный капитал, принадлежащий головной организации-банку			362 202	256 462
34	Доля неконтролирующих акционеров			3	2
35	ВСЕГО собственный капитал	121		362 205	256 464
36	ИТОГО обязательства и собственный капитал	12		2 259 371	1 643 502

КОНСОЛИДИРОВАННЫЙ ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ за 3 квартал 2014 года

№ п/п	Наименование статьи	Символ	Пункт примечаний	в миллионах белорусских рублей	
				2014 год	2013 год
1	2	3	4	5	6
1	Процентные доходы	2011		105 627	105 534
2	Процентные расходы	2012		43 310	38 438
3	Чистые процентные доходы	201		62 317	67 096
4	Комиссионные доходы	2021		31 819	31 816
5	Комиссионные расходы	2022		6 458	5 910
6	Чистые комиссионные доходы	202		25 361	25 906
7	Чистый доход по операциям с драгоценными металлами и драгоценными камнями	203		-	-
8	Чистый доход по операциям с ценными бумагами	204		-	-
9	Чистый доход по операциям с иностранной валютой	205		25 413	27 097
10	Чистый доход по операциям с производными финансовыми инструментами	206		(12 597)	(10 112)
11	Чистые отчисления в резервы	207		3 413	12 548
12	Прочие доходы	208		13 755	11 560
13	Операционные расходы	209		56 783	51 723
14	Прочие расходы	210		2 127	5 662
15	Прибыль (убыток) до налогообложения	211		79 103	41 614
16	Расход (доход) по налогу на прибыль	212		14 606	7 835
17	ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК)	2		64 497	33 779
18	Доля в прибыли (убытке) зависимых юридических лиц			0	-
19	Доля в прибыли (убытке) совместно контролируемых юридических лиц			0	-
20	ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК)			64 497	33 779
21	Доля в прибыли (убытке), принадлежащая головной организации-банку			64 496	33 778
22	Доля неконтролирующих акционеров в прибыли (убытке)			1	1
23	Сведения о прибыли на одну акцию в белорусских рублях			-	-
24	Базовая прибыль на простую акцию	22		-	-
25	Разводненная прибыль на простую акцию	23		-	-

Заместитель Генерального директора С.К.Сабук
Главный бухгалтер Н.П.Шнин
Дата подписания «27» ноября 2014 г.

Данная отчетность размещена на странице интернет-сайта БНБ-Банка: <http://www.bnb.by/o-banke/finansovye-pokazateli/finansovaya-otchetnost/otchet-o-privlyi-i-ubytkakh.html>
Лицензия на осуществление банковской деятельности, выданная Национальным банком Республики Беларусь № 10 от 07 июня 2013 г. УНП 100513485.

ОАО «Агрокомплект» осуществляет хозяйственную деятельность с 1981 года и хорошо зарекомендовал себя на просторах Беларуси и ближнего зарубежья.

Основные виды деятельности предприятия — изготовление технологического оборудования для животноводческих ферм и зерносушильных комплексов, нестандартизированного оборудования по индивидуальному заказу.

Суседзі па планеце

Якая яна, сацыяльная справядлівасць па-бальварыянску?

У перспектыве нашы вучоныя змогуць ездзіць у Венесуэлу па праграмах абмену

Навіны пра падзеі ў Венесуэле, лацінаамерыканскай краіне з самымі вялікімі сёння запасамі нафты, часта можна сустрэць і ў традыцыйных СМІ, а на інтэрнэт-парталах. Шмат пішуць пра так званую бальварыянскую рэвалюцыю. Апошняя для нас, жыхароў постсаветацкай прасторы, часта міжволі асацыюецца з Кастрычніцкай рэвалюцыяй, пасля якой краіну пакінула шмат інтэлігенцыі, пасля якой знішчылі або пасадзілі ў турму мільёны людзей і, у той жа час, пасля якой новая дзяржава — Савецкі Саюз — стала адной з самых уплывовых і магутных у свеце. Пра сутнасць венесуэльскай рэвалюцыі, памкненні і ідэі венесуэльскай моладзі карэспандэнт «Звязды» расказаў малады дыпламат Ёхана Караліна Руга, першы сакратар Пасольства Венесуэлы ў Мінску.

Ёхана родам з гарадка Калабоса, які знаходзіцца ў венесуэльскім штате Гуарыка. Яна расказала, што расла ў вялікай сям'і, дзяцей было чацвёрта — сама Ёхана і трое малодшых братоў.

Венесуэльскі ўніверсітэт Артура Мічэлена дзючына скончыла па спецыялізацыі «Сучасныя мовы» і «Малы бізнес». У гэты кірунак уваходзіць навучанне такім сферам, як фінансы, міжнародныя гандаль, эканоміка на базе замежных моў. Асноўная мова — англійская. Другой мовай Ёхана абрала французскую. Пасля дзючына скончыла магістратуру па спецыяльнасці «Фінансы» і атрымала ступень магістра па фінансавым кіраванні. Зараз яна заканчвае навучанне на доктарскую ступень па міжнародных адносінах у Беларускай дзяржаўнай універсітаце.

Ёхана ўжо тры гады жыве ў Мінску з мужам, ваеннаслужачым венесуэльскай арміі, і чатырохгадовым сынам, які ўжо выдатна засвоў рускую мову ў садку. — Ёхана, як вы сталі супрацоўнікам пасольства? — Раней я працавала перакладчыкам у Міністэрстве народнай улады па замежных справах сваёй краіны. Калі маіму мужу па ведамлі, што яго накіроўваюць у Беларусь на вучобу ў аспірантуру, я падала прашэнне аб уладкаванні на працу ў венесуэльскім пасольстве ў Мінску. Мярне прызначылі першым сакратаром гэтай дыпламатычнай місіі і дэ-факта кіраўніцтва сферамі адукацыі і прыватнага мастацтва ў Лацінаамерыканскім культурным цэнтры імя Сімона Балівара, а праз некалькі месяцаў дадаліся сферы турызму і салідарнасці.

— Ёхана, як вы сталі супрацоўнікам пасольства? — Раней я працавала перакладчыкам у Міністэрстве народнай улады па замежных справах сваёй краіны. Калі маіму мужу па ведамлі, што яго накіроўваюць у Беларусь на вучобу ў аспірантуру, я падала прашэнне аб уладкаванні на працу ў венесуэльскім пасольстве ў Мінску. Мярне прызначылі першым сакратаром гэтай дыпламатычнай місіі і дэ-факта кіраўніцтва сферамі адукацыі і прыватнага мастацтва ў Лацінаамерыканскім культурным цэнтры імя Сімона Балівара, а праз некалькі месяцаў дадаліся сферы турызму і салідарнасці.

Венесуэльцы працяноўваюць вельмі рана, у 4-5 гады раніцы, дзюцей адвоззяць у школу і стараюцца не спазніцца на працу.

Магу сказаць, што за гады свайго жыцця ў Беларусі я стала сведкай спраўнага сярбюства і добраазначаных адносін паміж нашымі народамі. Адным з яркіх прыкладаў гэтага з'яўляюцца беларускія юнакі і дзючыны, якія танцуюць і спяваюць у калектывах Лацінаамерыканскага культурнага цэнтра на добраахвотнай аснове, прадстаўляючы не толькі культуру Венесуэлы, але і ўсёй Лацінскай Амерыкі.

— Што да моладзі, то з навін мы бачым, што венесуэльскія студэнты займаюць, як правіла, вельмі актыўную грамадзянскую пазіцыю: удзельнічаюць у мітынгах і дэманстрацыях, агучваюць пэўныя патрабаванні да ўрада. Ці можна лічыць, што актыўная грамадзянская пазіцыя — нацыянальная асаблівасць венесуэльскай моладзі? — Так, у Венесуэле моладзь валодае высокай грамадзянскай пазіцыяй і, у сваю чаргу, адчувае адказнасць за пабудову свабоднай і незалежнай Венесуэлы. Гэтыя каштоўнасці былі закладзены нашым вечным камандантам Уга Чавесам, які з першых этапаў зрабіў моладзь Венесуэлы удзельнікам і галоўнымі героямі сацыяльнай і палітычнай трансфармацыі краіны. Дзюкуючы сацыяльным зменам, якія адбыліся за дванаццаць гадоў бальварыянскай рэвалюцыі, распачатай Уга Чавесам, жыццё венесуэльскай моладзі шмат у чым палепшылася. У прыватнасці, маладыя людзі атрымалі розныя магчымасці навучаня і свабодны доступ да адукацыі, якую раней можна было атрымаць толькі на платнай аснове.

Каб вы мелі больш дакладнае ўяўленне пра нашу моладзь, працуўчы вынікі аптытаняў, якія правёў сёлетня орган статыстыкі нашай краіны Іювентудэ. Згодна з ім, 79% маладых венесуэльцаў і венесуэлак вучацца і 70% робяць гэта для свайго роду. 96% моладзі ўпэўнены, што могуць атрымаць у сваёй краіне патрэбную адукацыю і 77% вырашаюць застацца ў краіне пасля заканчэння ўніверсітэта. 73% маладых людзей лічаць, што найлепшай сістэмай праўлення з'яўляецца дэмакратыя ўдзелу, а 6% аддаюць перавагу дэмакратыі прадстаўнічай. 60% лічаць, што найлепшай сістэмай эканомікі з'яўляецца сацыялістычная.

— Я ведаю, што некаторыя венесуэльскія хлопцы і дзючыны атрымліваюць у нас адукацыю... А якія могуць быць перспектывы ў праграме абмену паміж беларускімі і венесуэльскімі ўніверсітэтамі? Ці могуць беларускія навукоўцы выйграць торг, каб працягнуць вивучэнне тэмы, звязанай з Венесуэлай, Лацінскай Амерыкай у венесуэльскай навучнай установе? — Паколькі паміж нашымі краінамі існуе развітае двухбаковае супрацоўніцтва і падпісаны шэраг пагадненняў, то мы не выключаем магчымасць стварэння праекта супрацоўніцтва ў галіне адукацыі. Напрыклад, таго, каб беларускія навукоўцы маглі атрымліваць веды ў нашай краіне. Гаворачы аб тэме навукі і адукацыі, хачу нагадаць пра новы праект, распрацаваны сумесна з Беларускай дзяржаўнай эканамічным універсітэтам, а менавіта аб стварэнні Цэнтра лацінаамерыканскіх даследаванняў. Гэтая ініцыятыва ўзнікла ў сувязі з тым, што расце значнасць стратэгічных альянсаў паміж Беларуссю і краінамі Лацінскай Амерыкі, а таксама тым, што расце цікавасць да нашага катэнтамента сярод насельніцтва Беларусі.

Надзея ЮШКЕВІЧ

Асноўнай мэтай вышэйзгаданага цэнтру з'яўляецца праасоўванне і развіццё навуковых ведаў паміж краінамі Лацінскай Амерыкі і Рэспублікай Беларусь шляхам правядзення навуковых даследаванняў і дыскусій, стварэнне навукі на базе новых лацінаамерыканскага рэвалюцыі, раскажыце, як плануе свой працоўны дзень звычайны венесуэлец. — Венесуэльцы працяноўваюць вельмі рана, у 4-5 гады раніцы, дзюцей адвоззяць у школу і стараюцца не спазніцца на працу. Працоўны дзень доўжыцца 8 гады, як і ў Беларусі. Увогуле венесуэльцы вельмі прадпрымальныя, смелыя і летуценныя. Для іх характэрна ў кожнай сітуацыі знаходзіцца нешта станоўчае, якімі б цяжкімі ні былі жыццёвыя абставіны, яны заўсёды аптымісты, усмешка ніколі не сыходзіць з іх твараў. Запал і нахвненне жыве ва ўсім, што яны робяць.

— Я жыўце ў Мінску ўжо тры гады. Па чым венесуэльскія вы асабліва сумуеце? — Я сумую толькі па маім родным і клімаце. Для нас крыху складана жыць у вашым клімаце, таму што ў нас ён мяняецца. У Венесуэле толькі дзве пары гадоў: сухое лета і дажджлівая «зіма». Тэмпература ж заўсёды аднолькавая. Я нарадзілася ў цёплай зоне, дзе тэмпература ў сярэднім дасягае 40 градусаў, таму ў Беларусі я цяжка пераношу розніцу ў 50-60 градусаў. Аднак я правяла тут тры зімы даволі добра, хоць і з невялікімі цяжкасцямі.

Дзюкуючы сацыяльным зменам, якія адбыліся за дванаццаць гадоў бальварыянскай рэвалюцыі, распачатай Уга Чавесам, жыццё венесуэльскай моладзі шмат у чым палепшылася. У прыватнасці, маладыя людзі атрымалі розныя магчымасці навучаня і свабодны доступ да адукацыі, якую раней можна было атрымаць толькі на платнай аснове.

Дарчы, на маю думку, прысутнасць венесуэльскіх студэнтаў ў Беларусі таксама можна лічыць яшчэ адным дасягненнем бальварыянскай рэвалюцыі. — Паколькі вы расказалі пра дасягненні бальварыянскай рэвалюцыі, раскажыце, як плануе свой працоўны дзень звычайны венесуэлец. — Венесуэльцы працяноўваюць вельмі рана, у 4-5 гады раніцы, дзюцей адвоззяць у школу і стараюцца не спазніцца на працу. Працоўны дзень доўжыцца 8 гады, як і ў Беларусі. Увогуле венесуэльцы вельмі прадпрымальныя, смелыя і летуценныя. Для іх характэрна ў кожнай сітуацыі знаходзіцца нешта станоўчае, якімі б цяжкімі ні былі жыццёвыя абставіны, яны заўсёды аптымісты, усмешка ніколі не сыходзіць з іх твараў. Запал і нахвненне жыве ва ўсім, што яны робяць.

— Я сумую толькі па маім родным і клімаце. Для нас крыху складана жыць у вашым клімаце, таму што ў нас ён мяняецца. У Венесуэле толькі дзве пары гадоў: сухое лета і дажджлівая «зіма». Тэмпература ж заўсёды аднолькавая. Я нарадзілася ў цёплай зоне, дзе тэмпература ў сярэднім дасягае 40 градусаў, таму ў Беларусі я цяжка пераношу розніцу ў 50-60 градусаў. Аднак я правяла тут тры зімы даволі добра, хоць і з невялікімі цяжкасцямі.

Надзея ЮШКЕВІЧ

Сіх рэалій, распаўсюджванне культурных каштоўнасцяў народаў Лацінскай Амерыкі і філасофскай думкі найбольш выдатных гістарычных і сучасных дзючячў.

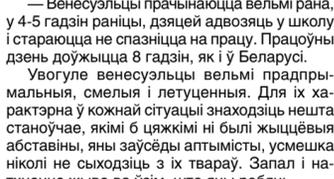
— Венесуэла, і Беларусь ідуць па шляху будаўніцтва сацыяльнай справядлівай дзяржавы. Аднак нашы краіны знаходзяцца на супрацьлеглых баках зямнога шара... Што такое сацыяльная справядлівасць для венесуэльцаў? Ці дасягнута яна зараз? — Для мяне як венесуэльца сацыяльная справядлівасць — гэта ўсе тыя выгоды, якія мы атрымалі дзюкуючы сацыяльным праграмам, пачатым прэзідэнтам Уга Чавесам і якія працягвае прэзідэнт Нікалас Мадурэ. Сярод самых значных місій можна вылучыць місію Робінсан, місію Рывас і місію Сукурэ. Місія Робінсан, распачата ў ліпені 2003 года, была створана з мэтай навучыць чытаць і пісаць венесуэльцаў і такім чынам выкарніць неспыменнасць. Місія Рывас таксама была накіравана на працу з людзьмі, якія не змаглі скончыць сярэднюю і старшую класы. Яна была створана ў лістападзе 2003 года. Трэцяя, самая важная сярод місій, якія праводзяцца лідарамі бальварыянскай рэвалюцыі, накіравана на падрыхтоўку прафесіяналаў ва ўніверсітаце на працягу трох гадоў для тэхналагічных спецыяльнасцяў і паці давайце для поўнай адукацыі. Столькі доўжыцца любая ўніверсітэцкая адукацыя ў Венесуэле. Сацыяльная палітыка, якую праводзіў камандант Чавэс, казвае, што ў Венесуэле існуе сацыяльная справядлівасць, і вынікам таму з'яўляецца памнашэнне ўзроўню беднасці, паліпшэнне умоў жыцця малазасяпечанага насельніцтва.

Дзюкуючы сацыяльным зменам, якія адбыліся за дванаццаць гадоў бальварыянскай рэвалюцыі, распачатай Уга Чавесам, жыццё венесуэльскай моладзі шмат у чым палепшылася. У прыватнасці, маладыя людзі атрымалі розныя магчымасці навучаня і свабодны доступ да адукацыі, якую раней можна было атрымаць толькі на платнай аснове.

Дарчы, на маю думку, прысутнасць венесуэльскіх студэнтаў ў Беларусі таксама можна лічыць яшчэ адным дасягненнем бальварыянскай рэвалюцыі. — Паколькі вы расказалі пра дасягненні бальварыянскай рэвалюцыі, раскажыце, як плануе свой працоўны дзень звычайны венесуэлец. — Венесуэльцы працяноўваюць вельмі рана, у 4-5 гады раніцы, дзюцей адвоззяць у школу і стараюцца не спазніцца на працу. Працоўны дзень доўжыцца 8 гады, як і ў Беларусі. Увогуле венесуэльцы вельмі прадпрымальныя, смелыя і летуценныя. Для іх характэрна ў кожнай сітуацыі знаходзіцца нешта станоўчае, якімі б цяжкімі ні былі жыццёвыя абставіны, яны заўсёды аптымісты, усмешка ніколі не сыходзіць з іх твараў. Запал і нахвненне жыве ва ўсім, што яны робяць.

— Я сумую толькі па маім родным і клімаце. Для нас крыху складана жыць у вашым клімаце, таму што ў нас ён мяняецца. У Венесуэле толькі дзве пары гадоў: сухое лета і дажджлівая «зіма». Тэмпература ж заўсёды аднолькавая. Я нарадзілася ў цёплай зоне, дзе тэмпература ў сярэднім дасягае 40 градусаў, таму ў Беларусі я цяжка пераношу розніцу ў 50-60 градусаў. Аднак я правяла тут тры зімы даволі добра, хоць і з невялікімі цяжкасцямі.

Дарчы, на маю думку, прысутнасць венесуэльскіх студэнтаў ў Беларусі таксама можна лічыць яшчэ адным дасягненнем бальварыянскай рэвалюцыі. — Паколькі вы расказалі пра дасягненні бальварыянскай рэвалюцыі, раскажыце, як плануе свой працоўны дзень звычайны венесуэлец. — Венесуэльцы працяноўваюць вельмі рана, у 4-5 гады раніцы, дзюцей адвоззяць у школу і стараюцца не спазніцца на працу. Працоўны дзень доўжыцца 8 гады, як і ў Беларусі. Увогуле венесуэльцы вельмі прадпрымальныя, смелыя і летуценныя. Для іх характэрна ў кожнай сітуацыі знаходзіцца нешта станоўчае, якімі б цяжкімі ні былі жыццёвыя абставіны, яны заўсёды аптымісты, усмешка ніколі не сыходзіць з іх твараў. Запал і нахвненне жыве ва ўсім, што яны робяць.

Надзея ЮШКЕВІЧ

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 16 декабря 2014 года повторных торгов по продаже имущества, принадлежащего открытому акционерному обществу «Минский тракторный завод»

Table with 4 columns: №, Наименование, характеристика и местонахождение продаваемого имущества, Начальная цена без НДС, бел. руб., Размер задатка, бел. руб.

Продавец имущества: ОАО «МТЗ», ул. Долгобродская, 29, 220070, г. Минск.

Организатор торгов: УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск.

Торги проводятся в соответствии со статьями 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения торгов по продаже имущества, принадлежащего ОАО «МТЗ», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, внесшие задаток и заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона по соответствующему предмету торгов, а также представившие организатору торгов следующие документы:

Заявление об участии в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток (задатки) перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» г. Минск, код 153001389, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае признания торгов несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником, либо для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (единственному участнику торгов), при его согласии, по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Затраты на организацию и проведение аукциона возмещает победитель торгов (единственный участник торгов) в течение трех рабочих дней со дня проведения аукциона. Информация о затратах, порядке и сроках их возмещения доводится до сведения участников перед началом аукциона при заключительной регистрации под подписью.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (единственным участником торгов) заключается после предоставления копии платежных документов о перечислении суммы затрат и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (единственным участником торгов) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи, по согласованию с продавцом.

Торги проводятся 16 декабря 2014 года в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 04.12.2014 по 15.12.2014 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости»); (017)230-69-68, (029)353-25-89 (ОАО «МТЗ»).

РУП «Институт недвижимости и оценки»

ОЦЕНКА ИМУЩЕСТВА (недвижимость, транспорт, оборудование, бизнес, интеллектуальная собственность) ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ АУКЦИОНОВ

РУП «Институт недвижимости и оценки» (Организатор аукциона) извещает о проведении повторного открытого аукциона со снижением цены по продаже

Здания административно-хозяйственного с инв. № 500С-10550, принадлежащего ОАО «Оптоэлектронные системы» (Продавец) и расположенного по адресу: г. Минск, ул. Черняковского, д. 1.

Часть здания с инв. № 500С-10550 сдается в аренду: 19,3 м² по 31.05.2017; 21,8 м² по 31.12.2015; 23,4 м² по 31.12.2015; 28,3 м² по 31.12.2015; 63 м² по 31.12.2015; 19 м² по 31.12.2015; 79,9 м² по 31.05.2015; 31,3 м² по 31.12.2015; 58 м² по 31.12.2016; 80,6 м² по 31.05.2017; 30,1 м² по 30.04.2017; 38,7 м² по 31.12.2015; 10,1 м² по 31.01.2016; 22 м² по 31.05.2016.

Для эксплуатации и обслуживания здания административно-хозяйственного ОАО «Оптоэлектронные системы» предоставляется в аренду по 28.02.2015 земельный участок площадью 0,1226 га с кадастровым номером 500000000009005284 с ограничением прав на земельные участки, расположенные: в охранной зоне линии связи и радиосвязи, площадь 0,0184 га; охранной зоне линии электропередачи, площадь 0,0055 га; охранной зоне сетей и сооружений газоснабжения, площадь 0,0040 га.

Начальная цена с НДС — 753 388 800 бел. руб. Задаток с НДС — 376 669 400 бел. руб.

Задаток перечисляется на р/с № 3012154337010 в ОАО «БПС-Сбербанк» ЦБУ № 703, 220004, г. Минск, ул. Кальварийская, д. 4а, код 369. Получатель — РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Назначение платежа: задаток для участия в повторном аукционе по продаже имущества ОАО «Оптоэлектронные системы», проводимом 24 декабря 2014 г.

Договор купли-продажи должен быть заключен в течение 30 (тридцати) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Оплата за Объект осуществляется в срок, который будет установлен в договоре купли-продажи Объекта между Победителем аукциона (Претендентом на покупку) и Продавцом.

Аукцион состоится 24.12.2014 в 14.00 по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 4. Шаг аукциона — 5%. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 22.12.2014 до 18.00 (18, 20 декабря 2014 г. заявления не принимаются) по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 2.

Первое полное извещение о проведении аукциона опубликовано в газете «Звязда» от 12.02.2014.

С полным текстом извещения можно ознакомиться на сайте Организатора аукциона ino.by.

Дополнительная информация: 8 (017) 306-00-57, 8 (029) 356-90-03, (029) 550-09-52 • www.ino.by • e-mail: torgi@ino.by

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

Лот № 1. Дробилка молотковая АКД-18 с циклоном 18,5 кВт, 2011 г.в., стоимостью 36 000 000 бел. рублей. Лот № 2. Гранулятор КЛ230В, 2012 г.в., стоимостью 22 100 000 бел. рублей. Лот № 3. Гранулятор КЛ230В, 2012 г.в., стоимостью 22 100 000 бел. рублей.

Собственник (владелец) имущества ООО «ГРАНДЭНЕРГО» (УНН 391471486) Местонахождение (адрес) имущества г. Полоцк, ул. Строительная, строение 19, складское помещение С-4

Наличие обременений нет Место (адрес), дата и время проведения торгов 17.12.2014 в 11.00 г. Витебск, ул. Правды, 32, каб. 320

Справочная информация об организаторе торгов Управление принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома 210029, г. Витебск, ул. Правды, д. 34. Судебный исполнитель: Илющенко Алексей Александрович, тел. факс (80212) 607106, начальник отдела Бураков Игорь Вячеславович, тел. (80212) 600975

Лицо, желающее принять участие в торгах, до начала торгов обязано: 1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии прений по поводу приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества (по каждому лоту) на депозитный счет Главного управления юстиции Витебского облисполкома № 3642903001037 в 200 филиале ОАО СБ «Беларусбанк», МФО 635, УНП 300002505, не позднее 11.00.16.12.2014 г. Минимальная величина первого шага — 5% от первоначальной стоимости лота. В соответствии с частью 3 статьи 401 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется покупателем имущества.

Гродненский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки»

ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА

Table with 2 columns: Наименование, Характеристика

Наименование объекта, краткая характеристика, адрес расположения Капитальное строение, инв. № 450/С-24281 (назначение — здание специализированное для производства машин и оборудования (машиностроения), наименование — водогрейная), площадью 57,5 кв.м, покрытие асфальтобетонное, забор, расположенное по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295Д

Земельный участок, на котором расположен объект Кадастровый номер 425450100001008028, площадью 0,8653 га (назначение — земельный участок для обслуживания зданий водогрейной) по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295Д. Земельный участок имеет ограничения (обременения) прав в использовании земель: земельный участок, находящийся в водоохранной зоне водного объекта, код — 41, площадь — 0,8543 га, земельный участок, находящийся в прибрежной полосе водного объекта, код — 42, площадью 0,0110 га.

Начальная цена продажи 141 530 004 (сто сорок один миллион пятьсот тридцать тысяч четыре) белорусских рубля с учетом НДС

Сумма задатка 14 153 000 (четырнадцать миллионов сто пятьдесят три тысячи) белорусских рублей

Наименование объекта, краткая характеристика, адрес расположения Капитальное строение, инв. № 450/С-24295 (назначение — здание специализированное растениеводства, наименование — теплица), площадью 1417,5 кв.м. Составные части и принадлежности: служебные помещения, покрытие асфальтобетонное, забор, расположенное по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295Е

Земельный участок, на котором расположен объект Кадастровый номер 425450100001008030, площадью 0,8417 га (назначение — земельный участок для обслуживания здания водогрейной) по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295Е. Земельный участок имеет ограничения (обременения) прав в использовании земель: земельный участок, находящийся в водоохранной зоне водного объекта, код — 41, площадь — 0,3447 га.

Начальная цена продажи 120 014 622 (сто двадцать миллионов четырнадцать тысяч шестьсот двадцать два) белорусских рубля с учетом НДС

Сумма задатка 12 001 462 (двенадцать миллионов одна тысяча четыреста шестьдесят два) белорусских рубля

Наименование объекта, краткая характеристика, адрес расположения Капитальное строение, инв. № 450/С-24282 (назначение — здание административно-хозяйственное, наименование — здание административно-бытового корпуса), площадью 5480,6 кв.м, расположенное по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295. Составные части и принадлежности: два подвала, ЦТО тракторов, склад, вход в подвал, загрузочный люк, четыре забора, две входы, водопроводная сеть, четыре канализационная сеть, электрическая сеть, колодезь, покрытие

Земельный участок, на котором расположен объект Кадастровый номер 425450100001008082, площадью 0,8172 га (назначение — земельный участок для обслуживания здания административно-бытового корпуса) по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295. Земельный участок имеет ограничения (обременения) прав в использовании земель: земельный участок, находящийся в водоохранной зоне водного объекта, код — 4,1, площадью — 0,8172 га

Начальная цена продажи 4 917 928 932 (четыре миллиарда девятьсот семнадцать миллионов девятьсот двадцать восемь тысяч девятьсот тридцать два) белорусских рубля с учетом НДС

Сумма задатка 491 792 893 (четыреста девяносто один миллион семьсот девяносто две тысячи восемьсот девяносто три) белорусских рубля

Наименование объекта, краткая характеристика, адрес расположения Капитальное строение, инв. № 450/С-24302 (назначение — здание специализированное складов, торговых баз, баз материально-технического снабжения, хранилищ, наименование — здание складов и кузни), площадью 561,3 кв.м, расположенное по адресу: г. Слоним, ул. Красноармейская, 295Г. Составные части и принадлежности: пристройка, линия электропередачи 0,4 кв.м, покрытие, две подпорные стены, ограждение площадки склада, четверо ворот

З

■ Пераднавагодняе

СВЯТОЧНЫЯ ЦАЦКІ

Каб апынуцца ў навагодняй казцы, не абавязкова проста сядзець і чакаць Новага года. Паглыбіцца ў святочны настрой мінчане і госці горада могуць, наведаўшы выставу-праект «Музей ёлачнай цацкі», якая праходзіць гэтымі днямі ў Нацыянальным гістарычным музеі.

Экспазіцыя сабрала каля 500 ёлачных упрыгожанняў і ўключае ў сябе ўсю разнастайнасць прыгожых цацак — ад зараджэння да нашых дзён. Раней на ёлкі вешалі розныя ласункі, цукеркі, пернікі, плады. Галоўным упрыгожэннем лічыўся яблык. Але ж сярэдзіна XIX стагоддзя выдалася не ураджайнай на садвіні. На дапамогу святу прыйшлі нямецкія шкловыдзімальшчыкі, якія сталі рабіць шары, падобныя да яблыкаў. Менавіта так і пачалася эпоха ёлачных цацак.

— Наша галоўная ідэя — паказаць усю разнастайнасць ёлачных цацак, — расказвае куратар выставы Андрэй БЯГУН. — Так, у СССР была традыцыя рабіць цацкі са шкла, з прэсаванай ваты, кардону. У Еўропе ж выкарыстоўвалі іншыя матэрыялы — метал, хрусталь, фарфор, дрэва. Акрамя таго, на выставе паказаны працэс выдзімання шкляной ёлачнай цацкі, яе серабрэння і афарбоўкі. Ёсць на выставе і сапраўды рарэзныя экспанаты — аўстра-венгерская шкляная ёлачная цацка канца XIX стагоддзя з Венскага каляд-

нага балю дыяметрам больш за 40 см і дакладная копія шара, які шкловыдзімальшчыкі падарылі Папу Рымскаму Яну Паўлу II.

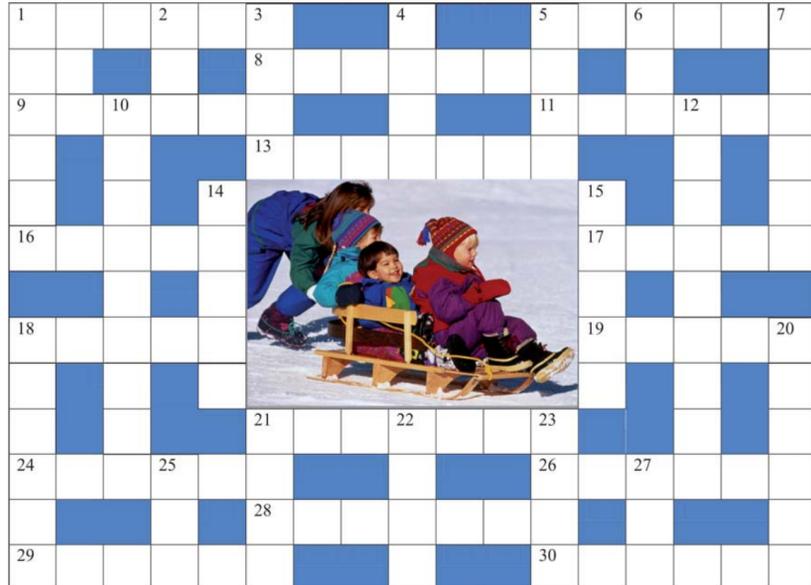
Сумаваць глядачам не даядзецца. Тэматычныя стэнды з цацкамі прывабліваюць сваёй разнастайнасцю. Тут можна убачыць упрыгожэнні як савецкага перыяду, так і экзатычныя асобнікі, прывезеныя з Егіпта і Амерыкі. Падобнай выставы ў Беларусі раней не было. Але яна ўжо выклікае цікавасць сярод грамадства. Так, папоўніць экспазіцыю навагоднім шарамі з Мальты выявіла жаданне дэлегацыя са Смаленска. Таму Андрэй Бягун і яго каманда плануе зрабіць музей ёлачных цацак з пастаяннай экспазіцыяй.

Каб яшчэ больш зацікавіць сваіх гасцей, арганізатары прадумалі шмат цікавых «фішчак». Адна з іх — пошта Дзеда Мароза. Даслаць прыгожую паштоўку з віншаваннем сваім родным і сябрам можна нават з выставы. Ёсць тут і крама з ужо гатовымі ёлачнымі цацкамі. Таксама наведвальніку запрашаюць прыняць удзел у майстар-класе, дзе ўласнаручна можна размаляваць свой навагодні шар, каб потым забраць яго дадому, павесіць на ёлку і сустрэцца Новы год з добрым настроём.

Надзя БУЖАН, фота аўтара

«СНЕЖАНЬ. СНЕЖНА. СНЕГІРЫ»

Па гарызанталі: 1. Прысвятак беларускага народнага календара, які адзначаўся 5 снежня. «Прыйдзе ... хмуры — раскалае гуры» (прык.). 5. На дварэ мароз, а пад носам ... (прык.). 8. Які дзень будзе 2 снежня — такое надвор'е будзе ў ... (прыкм.). 9. Калядкі — добрыя ...; але мароз пракляты (прык.). 11. Рабочы, які займаецца ўзвядзеннем драўляных будынкаў. 13. Колікі (разм.). 16. Моцная снегавая завея. 17. Зіма — ..., выпішыся гладка (прык.). 18. «Пасівела яшчэ і, як ... гудзе, \ на снезе сумуе. \ Сумуе па снезе: \ Пачынаецца снежань, а снег не ідзе». З верша С. Грахоўскага «Сум па снезе». 19. Чырвоны туманны захад ... да моцных марозаў (прыкм.). 21. Лепей свой посны ... чым чужое сала (прык.). 24. ... дзяўбе ў сцяну — мяцеліца будзе (прыкм.). 26. Сіта з буйнымі «вочкамі»; у ... клалі куцою, вясельны каравай. 28. «Ен пад дажджом і снегам \ Адбегуе год якраз. \ Запрашае брэхам \ На ... нас». З верша для дзяцей М. Малеўкі «Імянінкі». 29. Тое, што і падліс. 30. ... Зімовы. Прысвятак беларускага народнага календара, які адзначаецца 12 снежня. «... марозам гваздіць» (прык.).

Па вертыкалі: 1. Паходка, манера ступаць. 2. «Мароз, як ... бязжаласны, \ У лёд рэчкі акаваў». З верша Я. Купалы «Зіма». 3. Вокрыж, якім адганяюць ката. 4. Прысвятак, які беларусы-католікі адзначалі

5 снежня. «Барбара моціць, ... цвікі вострыць, а Мікола прыбівае» (прык.). 5. Асюкі на каласе жыта, пшаніцы, ячменю. 6. «... спявае калыханку \ Рэчцы і ракітам». З верша В. Вярбы «Зімова калыханка». 7. Тое, што і наваколле. 10. Птушчына ястраба. 12. Паштальён (разм.). 14. Зіма, як ... сваё возьме (прык.). 15. Пералік раздзелаў, частак кнігі. 18. Які ... такая і дайніца (прык.). 20. Рэшткі чаго-небудзь. 21. Баваўняны аксаміт (устар.). 22. «Снежань. Снежна. Снегіры. \ ... шпарка імчацца». З верша Ю. Півунова «Снежань. Снежна. Снегіры». 23. Паўвостраў у Чорным моры. 25. Каса любіць сытага, а ... — годнага (прык.). 27. Паказная роскаш.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ, Г. Дзяржынск.

Яны не дазваляюць каму б то ні было перашкаджаць сабе на шляху ажыццяўлення іх задум. Яны зацікаўлены ў сваіх ідэях, сям'і, працы, хобі; уніклівыя і скрупулёзныя, зарыентаваныя на тэхнічную навуку. Ім зусім не абавязкова падтрымка і ўхваленне з боку наваколля... Яны могуць абыходзіцца і без гэтага, працягваючы рабіць тое, што лічаць патрэнным і неабходным. Небываля для іх у тым, што яны, занадта адданыя і захопленыя работай, часта забываюцца на ўласнае развіццё. Але рана ці позна яны спасцігаюць вялікую мудрасць самапазнання, і іх жыццё нарэшце набывае вялікую яркасць і арыентацыю на агульначалавечы каштоўнасці.

«Цякла тут з лесу невялічка
Травой заросшая крынічка»,
Якуб КОЛАС.

Вядучая рубрыкі Ірына ТАМКОВІЧ. Тэл. 8 (017) 287-18-15

БЯГОНІ ЗІМОЙ

Умовы зімоўкі дэкарэтыўнай бягоні залежаць ад яе віду: падзяляюць клубневая і кустовая разнавіднасці кветак. Кустовыя бягоні больш непатрабавальныя, адносяцца да вечназялёных раслін і зімуюць у садзе. Клубневая бягоні зімой патрабуюць гэтых намагаўняў па захаванні, але апраўдваюць працу кветкавода сваімі дэкарэтыўнымі ўласцівасцямі.

манья большай колькасці кветкавых саджанцаў, разразаюць на некалькі частак. Месцы разрэзаў неабходна прыпудрыць парашком драўнянага вугалю, попелам або серай. Пры выкананні рэкамендацый клубні вясной выдатна паднімуцца і ўпрыгожаць кветнік.

Кустовыя

Непатрабавальныя і яркія кустовыя бягоні дзеляцца на дэкарэтыўна-лісцевыя і прыгожа квітнеючыя. Іх можна залічыць да вечназялёных раслін, якія ў халодны час года на клумбах знаходзяцца ў стане спакою, а ў паміжжыні працягваюць расці.

Клумбавыя пасадкі кустовых формаў бягоні да халоду ў неварта перасаджваць і дзіліць — досыць абрэзаць завялыя сцёблы і мульчыраваць кусты садовым лістападам або саломай.

Хатнія гаршчковыя расліны могуць патрабу ў вільготным паветры: асабліва дрэнна ўплывае на бягоні перасушанае ацяпленнем паветра. Неабходна перыядычна апырскваць вадой лісце і скараціць падкоркі кустоў з надыходам зімовых месяцаў.

Клубневая

Квітнеючая бягонія сваімі насьцяжымі і пяшчотнымі фарбамі ўпрыгожвае летнія клумбы, але пасля заканчэння цвіцення расліна упадае ў спячку. Адбываецца адміранне надземнай верхняй часткі расліны, і ўсе пажыўныя рэчывы сыходзяць у клубень. Пасля завядання зялёнай масы неабходна зрэзаць рэшткі, якія адміраюць, і пакінуць клубень для паспявання на 1—2 тыдні. Зразаць трэба для здароўя расліны, каб паярэзціцы ўтварэнне патэгенных грыбкоў ад гніення і не дапусціць заражэння клубневой часткі. Выспелы клубень асыражона выкопваюць. Акуратна зразаюцца падмарожаныя сцёблы да вышыні не больш за 3 см, самі клубні чысцяць ад забруджванняў. Затым іх падсушваюць у вентыляваным сухім памяшканні

2 тыдні і пасля выдаляюць рэшткі сцёблаў і глебы.

Захоўваць клубні бягоні можна ў скрынях, напуўненых торфам з пяском, альбо ў халадзільніку ў поліэтыленавым пакеце, запуюненым торфам, мохам або пілавіннем. Субстрат патрабуе тэмпературы захоўвання не вышэй за 10°C і дастатковай вільготнасці, таму зрэдку неабходна яго паліваць, не дапускаючы высыхання. Захоўваць лепш, прыкрыўшы клубні ад святла.

Калі бягонія вырошчываецца як хатняя расліна, то на перыяд спячкі клубні застаюцца ў вазонах у пакоі. У гэтым выпадку таксама варта падтрымліваць вільготнасць, паліваючы глебу.

У канцы зімы бягоні «прачнецца» ад спячкі і пачнецца працэс прарастання пупышак на клубнях. У гэты перыяд клубні, для атры-

ЧАМУ ГНІЕ КАПУСТА?

У перыяд захоўвання многія выяўляюць, што капуста становіцца часткова або цалкам непридатнай да ўжывання, бо качаны загніваюць. Прычынай гніення капусці могуць быць захворванні: шэрая гніль або слізістыя бактэрыі. Важна ведаць, што капусцу, пашкоджаную шэрай гніллю, пасля адпаведнай апрацоўкі ў ежу ўжываць можна, а качаны, пашкодзеныя слізістымі бактэрыямі, — нельга. Гэта можа скончыцца непрыемнымі наступствамі для здароўя.

Уважліва прачытайце, як адрозніць гэтыя захворванні.

Пры захворванні шэрай гніллю вонкавыя лісты загніваюць, на іх з'яўляецца багаты пухнаты налёт шэрага колеру. Капусця набывае пах ціпкі. Шэрая гніль за кароткі час распаўсюджваецца па сховішчы, таму, не губляючы часу, пры выяўленні першых сімптомаў вам неабходна выдаліць хворыя качаны з агульнай масы. На шчасце, гэтак захворванне не небяспечнае для чалавека і капусцы, пашкоджаную шэрай гніллю, можна есці, папярэдне зрэзаўшы пашкоджанае лісце.

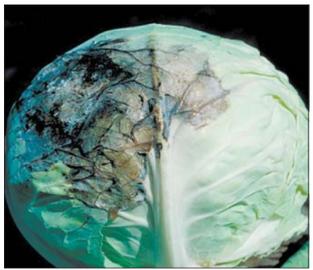
У слізістага бактэрыі гніль звычайна ўтвараецца звонку качана і распаўсюджваецца ў сярэдзіну, як і пры пашкоджанні шэрай гніллю, але ў гэтым выпадку на паверхні качана ніякага налёту не ўтвораецца. Характэрнай прыкметай, па якой можна вызначыць гэтак захворванне, з'яўляецца наяўнасць непрыемнага рэзкага паху. Качан велмы хутка згівае.

Каб капуста не гніла, у першую чаргу трэба яе правільна вырошчываць, а гэта значыць, уносіць збалансаваны комплекс мінеральных угнаенняў, не дапускаць калінага галадання і недахопу кальцыю ў глебе, пазбягаць павышаных доз азотных угнаенняў.

Вядома ж важную ролю адыгрывае і рэжым захоўвання. Аптымальная тэмпература пры захоўванні капусці павінна быць ад нуля да мінус аднаго градуса.

Перад закладкай на зімовае захоўванне трэба праводзіць дэзынфекцыю skleпа або іншага памяшкання, дзе будзе захоўвацца капуста, настоем хлорнай вапны (на 10 л вады бярозца 400 грамаў хлорнай вапны). Пасля гэтага можна правесці пабелку ўсіх драўляных частак у сховішчы вапнавым малаком, з дабаўленым у яго медным купарасам (на 10 літраў вады трэба дадаць два кілаграмы вапны плюс 100 г меднага купарасу).

І яшчэ адзін даволі важны момант: перад тым, як закладваць капусцу на захоўванне, неабходна яе старанна перабраць і выдаліць хворыя качаны і качаны з механічнымі пашкоджаннямі.

СЁННЯ

Сонца

Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск — 9.07	16.51	7.44
Віцебск — 9.04	16.33	7.29
Магілёў — 8.58	16.41	7.43
Гомель — 8.46	16.45	7.59
Гродна — 9.21	17.07	7.46
Брэст — 9.14	17.16	8.02

Месяц

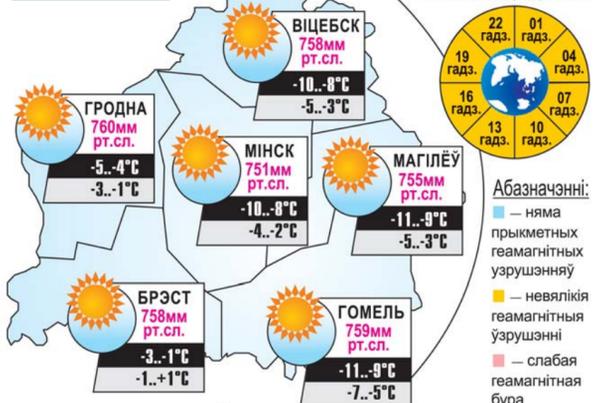
Поўня 6 снежня.
Месяц у сур'і Цальца.

Імяніны

Пр. Ганны, Таццяны, Аляксандра, Аляксея, Анатоля, Івана, К. Клаўдзіі, Ксавера, Францішка.

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА +1...+3°C	КІЕЎ -9...-7°C	РЫГА -1...+1°C
ВІЛЬНЮС -2...0°C	МАСКВА -4...-2°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ +1...+3°C

УСМІХНЕМСЯ

Не трэба плакаць, дарогая. Вось, вытры вочкі... кашалёком.

— Падкажыце, а чым вы корміце свайго мужа?
— Дык што самі ядзім, тое і яму даем...

У заціа так доўга не было зайчыкі, што ў лесе яго нават ваўкі пабойваліся.

— Яч учора з хлопцамі пасядзелі?
— Душэўна. Шкада, што так рэдка збіраемся...
— Не пасварыліся?
— Не, што ты. Навошта сварыцца? Паблібіся толькі...

Я ўжо настолькі дарослы, што сёлета плану купіць не модную куртку, а цёплую.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬІЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А.КЛЯШЧУК, А.ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), Н.РАСОЛЬКА, С.РАСОЛЬКА, А.СЛАНЕУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В.ЦЕЛЯШУК, Л.ЦІМОШЫК

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавничая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 287 18 64, падліку і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандантаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай воблі: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79. e-mail: info@zviazda.minsk.by, РЕКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

(для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя на сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісты. Прадружжыя рэдакцыі, апублікаваныя ў «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдакцыя ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 19.942. Індэкс 63850. Зак. № 4873.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар падпісаны ў 19.30
2 снежня 2014 года.